

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Jan Matlocha

**Imigrační politika Evropské unie v perspektivě nizozemské
menšinové vlády podporované populistickou Stranou pro svobodu**

Geerta Wilderse

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. Dan Marek, Ph.D.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 23. 4. 2012

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkoval Doc. Danu Markovi, Ph.D., M.A. za vedení práce, veškeré cenné rady, připomínky a pomoc při tvorbě práce. Dále bych také rád poděkoval všem ostatním, kteří mi při psaní práce poskytovali věcné komentáře.

Obsah

Úvod.....	5
1. První fáze utváření migrační a azylové politiky EU	11
1.1. Počátek diskusí v oblasti migrace a azylu – Schengenské dohody	11
1.2. Dublinská konvence	13
1.3. Migrace a azyl v Maastrichtské smlouvě	14
1.4. Posílení otázky migrace a azylu amsterdamskou revizí.....	15
1.5. Summit v Tampere a přijetí pětiletého programu pro oblast justice a vnitřních věcí	16
1.5.1. Zřízení Evropského fondu pro uprchlíky	17
1.6. Zřízení Dublinského systému (tzv. Dublin II)	17
1.6.1. Směrnice Rady 2003/86 o právu na sloučení rodiny.....	19
1.6.2. Směrnice Rady 2003/109 o definici dlouhodobě pobývajících rezidentů	19
2. Přijatá opatření v Nizozemsku a nástup strany Pima Fortuyna.....	20
2.1. Volby do Tweede Kamer v květnu 2002	22
2.2. Důsledky vražd Pima Fortuyna a Thea van Gogha	22
2.3. Přijetí Zákona o národnosti z roku 2003	24
3. Druhá fáze utváření migrační a azylové politiky EU.....	24
3.1. Haagský program: Posilování svobody, bezpečnosti a práva v EU	25
3.1.1. Praktické výstupy Haagského programu	26
3.2. Reakce Komise na dosažené úspěchy v budování CEAS	27
3.3. Stockholmský program 2010-2014	28
4. Nástup strany Geerta Wilderse a radikalizace nizozemské politiky	29
4.1. Volby do EP v Nizozemsku v červnu 2009	30

4.2.Červnové volby do Tweede Kamer v roce 2010.....	31
4.2.1. Unikátní postavení PVV ve vládní koalici	31
4.2.2. Priority PVV v oblasti migrace a azylu	32
5. Poslední vývoj v agendě migrační a azylové politiky EU	34
Závěr	35
Seznam použitých zkratk.....	39
Seznam použitých příloh.....	40
Prameny a literatura	41
Prameny.....	41
Literatura	50
Abstrakt	53
Přílohy	54

ÚVOD

Problematika justice a vnitra patří, tak jako migrace, azyl a zrušení kontrol na vnitřních hranicích Unie, k novějším politikám Evropské unie (EU). Debata v těchto oblastech se začala intenzivněji rozvíjet v období podepisování Schengenských dohod a v následném období 90. let, která znamenala pro tuto agendu zlom. V 90. letech zaznamenáváme jednu z největších migračních vln ve 20. století. Po dvou světových válkách nastává období studené války a následný pád komunistického režimu, se kterým jsou spjaty silné migrační vlny, rozpoznatelné po celém světě (Skeldon 1997; Brettel, Hollifield 2000; Graham, Poku 2000). Základní rámec pro přijímání žadatelů o azyl, tedy k poskytnutí mezinárodní ochrany, dává členským státům Ženevská konvence z roku 1951, která je později doplněna a upravena Newyorským protokolem přijatým v roce 1967 a v současnosti je signována všemi členskými státy Unie. Nicméně v dnešní době neexistuje společný postup všech členských států Unie, který by byl zakotven v jejím primárním *acquis*.

Tato bakalářská diplomová práce si klade za cíl objasnit vývoj a současnou fázi utváření jednotné azylové a imigrační politiky (Common European Asylum System – CEAS) EU z hlediska aktuální nizozemské menšinové vlády, která je podporována populistickou Stranou pro svobodu (PVV) Geerta Wilderse, jenž vykazuje silné antiimigrační prvky. Jak se vyvíjí diskuse o společném postupu Unie v oblasti migrace a azylu? Jak a proč se liší přístup k migraci a azylu v pojetí současného právního uspořádání Nizozemska a EU? Kdy lze pozorovat zlom v posilování politiky v oblasti migrace a azylu v Nizozemsku a kdy v EU? Autor se na tyto výzkumné otázky snaží ve své bakalářské práci odpovědět. Na základě výzkumných otázek jsou proto formulovány následující hypotézy:

- 1) Od nástupu strany LPF na politickou scénu utváří migrační a azylová politika novou dimenzi zájmů v nizozemské společnosti. Tato dimenze je silně zvýrazněna současnou unikátní pozicí strany PVV v parlamentu.
- 2) Zlomová fáze budování společného azylového systému EU nastává v období nizozemského předsednictví Radě EU přijetím Haagského programu.

Dle oficiálních údajů úřadu Vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR) bylo v roce 2011 rozmístěno po celém světě téměř 27,5 milionů tzv. vnitřně vysídlených

osob (IDPs), téměř 15,5 milionů uprchlíků a 800 tisíc osob, které žádaly o azyl (viz Graf č. 1).¹ Do EU přichází každoročně 200 až 400 tisíc žádostí o azyl a z toho pět procent přichází do Nizozemska. Z grafu č. 5 je patrné, že největší počet žádostí o azyl směřuje do Francie a Německa, kdy dva největší státy Unie absorbují přes 40 % všech žádostí o azyl přicházejících do EU ročně. Avšak podíl Nizozemska není zanedbatelný, každoročně se jedná o téměř 15 tisíc žádostí. V posledních deseti letech počet žádostí o azyl směřujících do EU nijak dramaticky neroste, ale ani neklesá a v Nizozemsku zůstává relativně konstantní. S ohledem na tato fakta se EU snaží přijímat efektivnější politiku, která by vyřizování azylu usnadnila, určit zemi, která bude za konkrétní případ zodpovědná a mnohá další opatření. Utváření takového systému není snadné. Pro členské státy je z politického hlediska velmi obtížné vzdát se práv v oblasti vstupu nebo odchodu na své území ve prospěch nadnárodního celku.

Pro zkoumání této specifické problematiky je neméně zajímavé současné rozložení politických sil v Nizozemsku. V Nizozemsku je po vítězství liberální VVD v parlamentních volbách v červnu 2010 napjatá situace hned z několika důvodů. Poprvé po téměř 100 letech získal post premiéra politik z řad liberálů a poprvé od druhé světové války je vláda menšinová (Portál Česká televize 2010). Nový premiér Mark Rutte (VVD) vede nizozemskou vládu v koalici s křesťanskou CDA, ale společně nedosahují 76 mandátů, které jsou nezbytné k získání většiny v parlamentu. Druhým důvodem zcela unikátní situace je zisk strany Geerta Wilderse (PVV), která ve volbách skončila třetí a obsadila 24 mandátů. Vládní koalice VVD a CDA uzavřely spolu s PVV dohodu o podpoře vlády za podmínky splnění bodů, které deklarovaly ve svém volebním programu. Hlavním z těchto bodů je omezení imigrace do Nizozemska a přijetí opatření za účelem striktnější azylové a migrační politiky Nizozemska. Toto téma je pro společnost velmi atraktivní, protože právě imigranti nejsou z velké většiny schopni se adekvátně integrovat do společnosti. Díky tomu tvoří početnou skupinu nezaměstnaných a mají svůj podíl na růstu kriminality v zemi (Andeweg, Irvin 2002: 40). Geert Wilders není první ani poslední politik, který přišel s požadavkem zpřísnění opatření vůči přistěhovalcům. V roce 2002 s velmi podobnou ideou vystoupil Pim Fortuyn, kterému se ve volbách téhož roku podařilo oslovit širokou vrstvu nizozemské společnosti. Pim Fortuyn byl pro

¹ Rozdíl mezi IDP a uprchlíkem tkví v tom, že IDP neopustila vnitřní hranice svého státu a nepožádala tak o mezinárodní ochranu, neboli o status uprchlíka (Portál UNHCR 2012).

své názory několik dní před volbami zavražděn ultralevicovým fanatikem. Se stejným osudem se setkal i režisér Theo van Gogh za uvedení snímku, který pojednává o násilí vůči ženám v islámských komunitách. Nejen nizozemská společnost žije v napětí, jak se bude situace dále vyvíjet (Vossen 2010), rovněž akademická obec označuje nástup populistické strany PVV za hrozbu nizozemské demokracii (Portál Passagen project 2009).

Autor si vybral téma migrační a azylové politiky EU z Nizozemské perspektivy z několika důvodů. Předně je to již zmíněný důvod aktuálnosti problematiky. Zabývat se migrací a mezinárodní ochranou osob je, dle autorova stanoviska, velmi přínosnou a perspektivní oblastí mezinárodních vztahů. EU, stejně jako jiné mezinárodní a nadnárodní organizace či jednotlivé státy, tvoří cíl, kam směřuje velký počet migrantů (legálních i ilegálních) a žádostí o azyl. Mít komplexní a jednotnou azylovou a migrační politiku je pro EU nejen výhodou, ale i nezbytností. Jednotlivé členské státy by v ní neměly vidět pouze další předávání pravomocí evropským institucím, ale také fakt, že kolektivní spolupráce na úrovni Unie je primárně přijata za účelem posílení akceschopnosti jejích členských států. Nicméně je třeba nalézt hranici mezi striktnější politikou, již se snaží Unie aplikovat, a politikou, jež bude cíleně postihovat jisté etnické a národnostní skupiny v zemi (PVV).

Bakalářská diplomová práce se řadí mezi případové studie, resp. se jedná o *jedinečnou případovou studii*. Případová studie poskytuje detailní analýzu daného fenoménu, který byl zvolen jako objekt výzkumu z důvodu své unikátnosti. Cílem takové studie je poskytnout hluboké porozumění či příčinné vysvětlení daného případu. Pro případovou studii je zároveň nezbytné zasadit zkoumaný případ do kontextu příčinných událostí (sociálních, historických a politických). Dalším předpokladem případové studie je zahrnutí co největšího množství proměnných. Jedinečná případová studie by se měla snažit prohloubit poznání určitého fenoménu a zároveň nabídnout své poznatky pro hlubší zkoumání a pro obecnější způsob uvažování. Za případ (předmět zkoumání, závisle proměnná) v této bakalářské diplomové práci byla zvolena azylová a migrační politika EU. Autor zasazuje vývoj azylové a migrační politiky EU do kontextu nizozemské společenské a politické scény. Důvodem pro zvolení nizozemské perspektivy je skutečnost, že se právě v současné nizozemské společnosti vyhrcojuje postoj k otázce migrace a azylu, který na nizozemské politické scéně reprezentuje strana PVV (Drulák 2008: 29-61).

Časově je bakalářská diplomová práce vymezena druhou polovinou 80. let minulého století. V tomto období můžeme sledovat první kroky při utváření azylové a migrační politiky, která je spjata s přijímáním Schengenských dohod. V Nizozemsku lze na konci devadesátých let, resp. na přelomu století, sledovat nárůst preferencí politických stran zaměřených primárně na problematiku imigrace a azylu (např. *Leefbaar Nederland*², *Lijst Pim Fortuyn*³).

Geograficky je bakalářská diplomová práce vymezena územím Nizozemska, resp. Nizozemského království, tedy územím severozápadní Evropy a územím Nizozemských Antil v Karibském moři. Toto vymezení autor přesahuje pouze ve výčtu jednotlivých národností, etnik a států, jež souvisejí s analýzou na podílu imigrace a azylu v Nizozemsku a v EU.

Autor v bakalářské práci těží především z prací nizozemských politologů a vědců v oblasti humanitních věd. Publikace Rudy B. Andewega a Galena A. Irwina *Governance and Politics of the Netherlands* poskytuje nejen základní poznatky v roli a fungování nizozemského politického a legislativního systému, ale je i velmi cenným zdrojem informací v oblasti migrační a azylové politiky, které čerpá z diskuse nizozemské akademické obce. Autor v textu dále pracuje s poznatky ze studie Jeroena Doomernika, Rinuse Penninx a Hanse van Amersfoort *A Migration Policy for the Future – Possibilities and Limitations*, které objasňují důvody k migraci do Nizozemska. Studie Koena Vossena *Populism in the Netherlands after Fortuyn: Rita Verdonk and Geert Wilders* nabízí zajímavou komparaci dvou populistických stran v Nizozemsku a sleduje jejich vývoj od počátků do současnosti. Poznatky z oblasti utváření migračních a azylových zákonů v Nizozemsku čerpal autor především ze studie profesora Leonarda F. M. Besselinka *Integration and Immigration: The Vicissitudes of Dutch „Inburgering“*. V neposlední řadě autor čerpal ze studie Maurice Crula a Liesbethy Heeringové ze skupiny IMISCOE (International Migration, Integration and Social Cohesion) *The Position of the Turkish and Moroccan Second Generation in Amsterdam and Rotterdam*, zejména z kapitoly autorů G. Beetse, S. Ter Bekkeové a J. Schoorlové *Migration history and demographic characteristic of the second-generation groups*, ve které autoři velmi dobře analyzují původ marocké a turecké komunity v Nizozemsku a její integraci do společnosti. Z českých autorů

² Životaschopné Nizozemsko

³ Kandidátka Pima Fortuyna

byla použita publikace Maxmiliána Strmisky, Víta Hlouška, Lubomíra Kopečka a Romana Chytilka *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*, ze které autor získal informace a cenné poznatky o vzájemných vztazích a vývoji hlavních politických stran na nizozemské politické scéně. Velmi cenným zdrojem informací se rovněž stala publikace Sylvie Sklenářové *Stručná historie států: Nizozemsko*. Autor rovněž těží z publikace Blanky Říkové *Západoevropské politické systémy. Komparace politických systémů*. Druhým nejpřínosnějším zdrojem informací v práci byly internetové servery spojené s problematikou migrace a azylu v Nizozemsku. Jednalo se především o HOUSEOFREPRESENTATIVES.NL či GOVERNMENT.NL, a to zejména pro pochopení a analyzování procedurálních otázek. Naopak pro verifikaci či falzifikaci hypotéz byly naprosto kruciólní údaje z Nizozemského statistického úřadu (CBS.NL) a Úřadu pro imigraci a naturalizaci (IND.NL), stránky úřadu UNHCR (UNHCR.ORG) a z českých serverů Multikulturního centra Praha (MIGRACEONLINE.CZ). V neposlední řadě musel autor v této části bakalářské práce sledovat aktuální vývoj a postoje aktérů nizozemské společnosti. Cennými zdroji informací se mu proto staly aktuální zprávy z nizozemského rádia (RNW.NL), z Nizozemské rozhlasové nadace (NOS.NL) a také nizozemské internetové deníky, zejména pak VOLKSKRANT.NL, TELEGRAAF.NL, DUTCHNEWS.NL.

Literatury zabývající se evropskou integrací, resp. vzájemnými vztahy mezi členskými státy a institucemi EU, je nepřehledné množství. Naprosto zásadní, jak pro teoretický koncept práce, tak pro pochopení implementace evropského práva v Nizozemsku, byla publikace Iana Bacheho a Stephena George *Politics in the European Union*. Autor získal velmi cenné poznatky z tematických publikací o EU. První z těchto publikací od autorů Helen Wallacové, Williama Wallace a Marka A. Pollacka *Policy-Making in the European Union* pomohla autorovi rozpoznat utváření jednotlivých politik EU. Další ze série publikací byla ta od autorů Johna Petersona a Michaela Shackletona *The Institutions of the European Union*, kde autor získal cenné poznatky o podílu odpovědnosti jednotlivých institucí EU na vytváření migrační a azylové politiky. Neméně podstatnou publikací se stala práce od autorů Simona Bulmera a Christiana Lequesneho *The Member States of the European Union*, která autorovi poskytla cenné informace o evropské integraci z pohledu zemí Beneluxu,

především Nizozemska. Z českých autorů byla nejpřínosnější publikace autorů z brněnského prostředí Petra Fialy a Markéty Pitrové *Evropská unie*. Velmi přínosným se stal dokument konference při českém předsednictví Radě EU *Implementation of EU law in the member states*, zejména pak kapitola Leo Vestera *The Netherlands: Legal and organizational structures for the implementation of EU law*, ve které je kvalitně zpracován postup při implementaci sekundárního práva EU v Nizozemsku. V neposlední řadě autor těžil především z internetových serverů EUROPA.EU a EUROPARL.EUROPA.EU, EC.EUROPA.EU, EUR-LEX.EUROPA.EU, kde získal aktuální informace o iniciativách a následném procesu schvalování jednotlivých směrnic Komise.

Text práce je rozdělen do pěti kapitol. V počáteční kapitole se autor práce věnuje první fázi utváření jednotné migrační a azylové politiky. Kapitola druhá pak na tuto fázi navazuje analýzou dobové situace v Nizozemsku, neboť obsahuje nástup strany Pima Fortuyna a přijímání zákonů o migraci. Třetí kapitola se zabývá vývojem druhé fáze budování jednotné migrační a azylové politiky EU a rozpracovává zde jednotlivé body na cestě k jejímu dokončení. Kapitola čtvrtá opět postihuje reakci na opatření přijatá na úrovni EU a zaznamenává nástup strany Geerta Wilderse. Závěrečná kapitola pak hodnotí poslední vývoj v oblasti jednotné migrační a azylové politiky EU.

Autor se musel v bakalářské práci vypořádat s problémem, že velké množství textů týkajících se implementace sekundární legislativy v Nizozemsku či interpretace nizozemských právních předpisů bylo psáno v nizozemštině. Tento faktor autorovi do jisté míry zkomplikoval analýzu dokumentů. Zbylé dokumenty byly dostupné buď v angličtině, nebo češtině, a tak nebyl problém s analýzou získaných informací.

1. První fáze utváření migrační a azylové politiky EU

Vývoj azylové a migrační politiky, která by byla jednotná pro všechny členské státy EU, se dělí na dvě vývojové fáze. První fáze začíná summitem Evropské rady ve finském Tampere v říjnu 1999 a končí přijetím Haagského programu v roce 2004-2005 (Portál EC Europa 2011a). O první fázi se hovoří jako o období přijímání základních legislativních standardů, které jsou nezbytným základem pro budování rozsáhlejšího prostoru spolupráce, a také jako o etapě, která je ukončena zlomovým bodem při utváření společné azylové a migrační politiky (Fiala, Pitrová 2010: 649). Je nutné zmínit, že Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva, tedy dvě z nejvíce prointegračních smluv, byly přijaty během nizozemského předsednictví Radě (Bulmer, Lequesne 2005: 115). Druhá fáze začíná obdobím, kdy jsou praktické výstupy Haagského programu přijímány jako sekundární legislativa azylové a migrační politiky. Druhá fáze ještě není ukončena, jelikož stále zůstává prostor pro hlubší spolupráci v oblasti azylu a migrace. Dokončení druhé fáze je plánováno do konce roku 2012, kdy by měla být přijata směrnice o CEAS a následném zakotvení do primárního práva (Portál EC Europa 2011a).

Autor textu by se nicméně nebál označit za počátek první fáze již období poloviny osmdesátých a počátek devadesátých let, jelikož zde dochází k přijetí naprosto základních legislativních opatření, která sice mají do značné míry deklaratorní charakter, avšak jedná se o legislativní opatření.

1.1. Počátek diskusí v oblasti migrace a azylu - Schengenské dohody

Za počátek diskusí o společné azylové a imigrační politice pro všechny členské státy EU lze považovat výpověď obsaženou v čl. 17 Schengenských dohod: *„Pokud se týká pohybu osob, budou strany usilovat o zrušení kontrol na společných hranicích a jejich přesunutí na vnější hranice. Za tím účelem se tam, kde to bude nezbytné, vynesnaží s předstihem sjednotit legislativu*

a administrativní předpisy týkající se zákazů a omezení, na kterých se kontroly zakládají, a přijmout doplňující opatření směřující k zachování bezpečnosti a k zamezení nezákonné imigrace občanů států, které nejsou členy Evropských společenství“ (Fiala, Pitrová 2009: 119). Tento podnět vzešel od členských států ES, které začaly diskutovat o významu volného pohybu osob. Do diskuse se zejména zapojila Francie, Belgie, Německo, Nizozemsko a Lucembursko. Jmenované státy pak podepsaly 14. června 1985 tzv. Schengenskou smlouvu (Portál EC Europa 2009a). K hlavním výstupům schengenských dohod, jež nás z hlediska migrace a azylu zajímají, patří zejména:

- a) odstranění kontrol osob na vnitřních hranicích
- b) společná sada pravidel, která se vztahují na osoby přecházející vnější hranice členských států EU
- c) harmonizace podmínek vstupu a pravidel vzhledem k vízům pro krátkodobé pobyty
- d) posílená policejní spolupráce
- e) silnější soudní spolupráce
- e) vytvoření a rozvoj Schengenského informačního systému (SIS)⁴

Do spolupráce se postupně zapojily téměř všechny členské státy Unie⁵, Island, Švýcarsko, Norsko a Lichtenštejnsko. Do konce roku 2012 je plánován vstup Rumunska a Bulharska. A právě vstup těchto dvou zemí je z hlediska nizozemské vlády problematický. Jednotlivé strany v koaliční smlouvě a v dokumentu o podpoře vlády deklarují, že podniknou adekvátní kroky k zamezení vstupu Rumunska a Bulharska do Schengenského prostoru, a to z důvodu nenaplnění kritérií, která jsou Komisí požadována (Portál Government of the Netherlands 2010).

V oblasti azylu a vydávání víz do členských zemí položily Schengenské dohody základní postupy, na které později navazuje Dublinská konvence. Jednalo se především o určení státu, který bude vyřizovat žádost azylanta o poskytnutí azylu (čl. 30-38 Schengenské prováděcí úmluvy) a aplikaci pravidel pro vyhoštění cizince ze země (čl. 19-23 Schengenské prováděcí úmluvy) (Fiala, Pitrová 2009: 661).

⁴Po rozšíření o země SVE byl systém SIS rozšířen a označen SIS II. (Bache, George 2006).

⁵Částečnou spolupráci aplikují Velká Británie a Irsko (Portál Europa 2009a).

1.2. Dublinská konvence (tzv. Dublin I)

V červnu roku 1990 byla přijata členskými státy Evropských společenství (ES) tzv. Dublinská konvence. Hlavním cílem této úmluvy bylo vyřešit četné nejasnosti v otázce, jak postupovat při vyřizování žádostí o azyl přicházejících žadatelů z nečlenských států Společenství (Fiala, Pitrová 2009: 654), vyplnit tedy terminologické vakuum a zakotvit princip odpovědnosti státu. Konvence sjednocuje pojmy jako cizinec, žádost o azyl, kdo má na starosti posouzení žádosti o azyl, co je povolení k pobytu apod. Pro účel této bakalářské práce není relevantní provádět vyčerpávající definice těchto pojmů, proto v ní autor pouze sumarizuje, jaký přínos přijetí Dublinské konvence přineslo. Tyto pojmové charakteristiky jsou sice vyčerpávající, nicméně nepřesné a jsou předmětem úprav v dalším průběhu vývoje jednotné imigrační a azylové politiky.

Za přínos Dublinské konvence lze hodnotit sjednocení terminologie, na jejímž základě je patrná efektivnější spolupráce. Při určení odpovědnosti státu, který má danou žádost vyřizovat, neměla Dublinská konvence již tak jednoznačný přínos, neboť bylo členskými státy přijímáno množství doložek⁶, které deklarované principy a postupy do značné míry podkopávaly. Aplikace konvence do praxe (tzn. interpretace a uplatňování) měl na starosti zvláštní výbor složený z představitelů všech států ES. V tomto výboru se hlasovalo jednomyslně, předsedou výboru byl představitel státu, jenž zároveň předsedal Evropské radě (Fiala, Pitrová 2009: 655).

Přijetí Dublinské konvence lze tedy hodnotit jako první významnější krok na cestě k vytvoření jednotné imigrační a azylové politiky EU. Ve svých stanoviscích se silně opírá a vychází z prohlášení Ženevské úmluvy OSN o statusu uprchlíka z 28. 7. 1951, jež ratifikovalo celkem 148 zemí (včetně všech 27 členských států EU) (Portál UNHCR Central Europe 2011). Jako důsledek ratifikace Dublinské konvence byly zřízeny dvě instituce, které se staly předchůdci budoucí digitální databáze otisků prstů EURODAC a sítě odborníků v oblasti migrace EURASIL (Portál European

⁶ Například doložka svrchovanosti umožňuje členským zemím kdykoliv žádost o azyl odmítnout, zatímco humanitární doložka umožňuje převzetí žádosti azylanta z důvodů rodinných, kulturních apod. (Fiala, Pitrová 2009: 655).

Migration Network 2012). Těmito institucemi byly CIREA (výzkumné středisko pro vývoj azylové problematiky) a od roku 1992 CIREF (centrum pro informace, výzkum a vzájemnou výměnu týkající se přechodu hranic a imigrace) (Fiala, Pitrová 2009: 655).

1.3. Migrace a azyl v Maastrichtské smlouvě

Mezivládní konference v nizozemském Maastrichtu v prosinci 1991, která byla strůjcem Maastrichtské smlouvy (Smlouva o EU), měla dvě alternativy, jak naložit s dalším osudem ES. První z nich představovala možnost zintenzívnit integraci a druhá naopak její prohlubování zabrzdit a soustředit se na rozšiřování Společenství, o které měly státy jako Rakousko, Kypr, Malta, Švédsko, Finsko, Švýcarsko a Norsko⁷ eminentní zájem (Wallace, Wallace, Pollack 2005). Ideálem tehdejšího předsedy Evropské komise (Komise) Jacquese Delorse bylo postupovat následujícím směrem: společný trh – měnová unie – politická unie. Nicméně především Velká Británie, v čele s Margaret Thatcherovou, jasně deklarovala, že je proti posilování supranacionálního charakteru Společenství (Fiala, Pitrová 2009: 129). Je zřejmé, že v této situaci bylo nezbytné učinit prioritní rozhodnutí a že otázka jednotné azylové a imigrační politiky bude pravděpodobně upozaděna. Přesto však došlo k začlenění azylové a imigrační politiky do třetího pilíře pomyslného „maastrichtského chrámu“ a otázka imigrace a azylu zůstala v kompetenci členských států, tj. na mezivládní rovině. Oblast justice a vnitra se definovala společným zájmem členských států a jako hlavní nástroje realizace politik v obou pilířích byly stanoveny společné akce a společné postoje, které byly přijímané ve většině případů jednomyslným rozhodnutím členských států ve spolupráci s Komisí a Evropským parlamentem (EP) (Wallace, Wallace, Pollack 2005).

Maastrichtskou smlouvu nelze hodnotit z hlediska diskuze o jednotné imigrační a azylové politice jako výrazný krok vpřed. Atmosféra roku 1989 a následná „bouřlivá“ 90. léta se stala vrcholem tzv. *age of migration* (Portál Antigone 1997). V tomto období pádu komunistického režimu, kdy vznikaly ve východní Evropě nové státy, se velmi zvyšuje i migrace osob, a to jak legální, tak

⁷ Norsko požádalo o vstup do ES již podruhé. Poprvé tomu bylo v roce 1972, kdy se k přístupu do EHS vyjádřili norští občané zamítavě.

i nelegální (Skeldon 1997; Graham, Poku 2000; Brettell, Hollifield 2000). Přesná data o počtu migrujících osob do Společenství v 90. letech nemá bohužel ani databáze EUROSTAT, neboť její nejstarší dostupné údaje jsou z roku 1998 (Portál Eurostat 2012). Nizozemský statistický úřad tyto údaje k dispozici má. Lze z nich jasně vypočítat narůstající počet osob migrujících do Nizozemska v období let 1989-1993 (Portál Statline CBS 2011).

1.4. Posílení otázky migrace a azylu amsterodamskou revizí

Již po 1. listopadu 1993, kdy vstoupila Maastrichtská smlouva v platnost, bylo zřejmé, že doposud nastavená pravidla imigrační a azylové politiky nejsou dostatečná a bude nezbytná jejich revize, tj. přesun kompetencí na úkor členských států. Jedním z hlavních bodů Amsterodamské smlouvy byla tedy komunitarizace části třetího pilíře. Vízová, azylová a přistěhovalecká politika byla včleněna do prvního pilíře jako součást *acquis communautaire*, přičemž bylo stanoveno pětileté přechodné období, během něhož se rozhodovalo na základě jednomyslného hlasování (Fiala, Pitrová 2009: 150).

EU reagovala na rostoucí počet nelegálních přistěhovalců, žádostí o azyl a vzrůst mezinárodního zločinu tak (Portál Euractiv 2006), že posílila při rozhodování EP, který měl doposud jen právo získávat informace, také právo konzultace (Fiala, Pitrová 2009: 688). Z této změny vyplývá Radě povinnost konzultovat s EP kdykoliv, kdy přijímá rámcové rozhodnutí, rozhodnutí nebo úmluvu. V oblastech přijímání pravidel pro jednotné vízum bylo v Radě stanoveno rozhodování kvalifikovanou většinou. Ve všech ostatních otázkách migrační politiky však bylo vyžadováno její jednomyslné rozhodnutí. Poslední institucí, která byla amsterodamskou revizí dotčena, byla Komise, která se de facto stala jediným nositelem legislativní iniciativy⁸ (Fiala, Pitrová 2009: 688).

I když byla v první řadě Amsterodamská smlouva pokusem o zpřehlednění celého smluvního rámce s minimálním rozsahem v otázce kompetencí jednotlivých politik, pro jednotnou azylovou a imigrační politiku znamenala zřetelný krok vpřed,

⁸ Toto právo sice sdílela do uplynutí pětiletého přechodného období s členskými státy, ale po uplynutí tohoto období legislativní iniciativa náleží pouze a výhradně Komisi.

a to především přesunem části kompetencí z úrovně mezivládní na úroveň nadnárodní.

1.5. Summit v Tampere a přijetí pětiletého programu pro oblast justice a vnitřních věcí

Tamperský program je první ze tří programů, které si vytyčily cíl efektivnější integrace politik EU. Jednou z takových politik je i oblast justice, vnitra, migrace a azylu. Krátce po přijetí Amsterodamské smlouvy následovaly diskuze, které se snažily najít odpověď na otázku: Jak dále zefektivnit migrační a azylovou politiku? Finské Tampere bylo místem, které se zvolilo z toho důvodu, aby se zde představitelé institucí Unie a členských států pokusili najít na tuto otázku adekvátní odpověď. Patrně největším přínosem summitu byla naprosto jasná výzva k harmonizaci pravidel a postupů napříč celou Unií, díky které by mohli migranti a žadatelé o azyl setrvat na území všech členských států Unie (Portál EC Europa 2002). K docílení tohoto cíle navázala Unie spolupráci se zeměmi třetího světa (odkud zpravidla migranti pocházejí) (Hill, Smith 2005) a mezinárodními organizacemi (především Radou Evropy, OBSE, OECD a OSN) za účelem vytvoření Evropského azylového systému (Portál EC Europa 2002).

Summit se také snažil řešit otázku ilegálního přistěhovalectví. Pachatelé organizovaného zločinu těžili především z toho, že v rámci Unie neexistuje jednotný právní systém, jenž by prisuzoval míru kompetencí jednotlivým institucím. Rozdílné právní systémy jednotlivých členských států zároveň velmi stěžovaly spolupráci, například při vydávání zločinců z jedné země do druhé (Peterson, Shackleton 2006).

Za zřejmé přínosy summitu v Tampere lze jmenovat například iniciativu k harmonizaci pravidel v oblasti poskytování dočasné ochrany žadatelům o azyl,⁹ dále pak vytvoření společných vyšetřovacích týmů v příhraničních oblastech za účelem boje proti pašování drog a nelegálnímu převozu osob a terorismu nebo

⁹ Směrnice Rady 2001/55 (Portál Eur-lex Europa 2001).

vytvoření pracovní skupiny evropských policejních ředitelů či iniciativy k vytvoření Eurojustu¹⁰ a Evropské policejní akademie (Portál EC Europa 2002).

1.5.1. Zřízení Evropského fondu pro uprchlíky

Rada EU ustavila tento fond za účelem pomoci členským státům při financování nákladů spojených s přijímáním žadatelů o azyl a vysídlených osob. Je zcela zřejmé, že se jedná o iniciativu summitu z Tampere.¹¹ Fond byl původně ustaven na období 2000-2004, následně byl však rozšířen i na období 2005-2008 jako ERF II, resp. na období 2008-2013 jako ERF III. Prostředky fondu jsou určeny především na tři oblasti:

- a) zlepšování podmínek přijímání uprchlíků
- b) integraci osob, jejichž setrvání v členském státě má „dlouhotrvající a stabilní“ povahu
- c) na repatriaci (Portál Eur-lex Europa 2000).

Fond dále zahrnuje opatření, jako např. přijetí a ubytování, poskytnutí prostředků na živobytí, a to včetně potravin a oblečení, na zdravotní, psychologickou nebo jinou péči apod. (Portál Eur-lex Europa 2000). Evropský fond pro uprchlíky lze hodnotit jako první praktickou instituci, která byla pro oblast migrace a azylu zřízena. V návaznosti na míře vytíženosti fondu byly dále zřízeny podpůrné fondy, a sice Evropský integrační fond (EIF) a Evropský návratový fond (RF) (Portál EC Europa 2011b).

1.6. Zřízení Dublinského systému (tzv. Dublin II)

V návaznosti na předchozí pokroky obsažené ve výstupech summitu z Tampere a přijetí Maastrichtské a Amsterodamské smlouvy vydala Rada nařízení

¹⁰ Evropský mezinárodní tým národních státních zástupců, soudců a policejních důstojníků vytvořený za účelem zefektivnění spolupráce mezi soudy jednotlivých členských států. Byl vytvořen 28. února 2002 (Portál Eurojust Europa 2011).

¹¹ Tohoto fondu se neúčastní Dánsko. Rozhodnutí Rady (2000/596/ES) ze dne 28. září 2000 o zřízení Evropského fondu pro uprchlíky (Portál Eur-lex Europa 2000).

č. 343/2003, neboli tzv. Nařízení Dublin II (Portál Eur-lex Europa 2003). Nařízení navazuje na Dublinskou konvenci a značnou měrou ji doplňuje a nahrazuje. Základním principem Dublinského systému je eliminovat jev, který se nazývá *asylum shopping*, tzn. skutečnost, kdy žadatel podá více než jednu žádost o azyl do více než jedné členské země Unie. Členské státy jsou pak povinny určit, který z nich je zodpovědný k posouzení žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetího státu na jeho území. Hlavním kritériem je primárnost žádosti. Ten členský stát, kam je směřována žádost o azyl jako první, je za ni tudíž primárně zodpovědný. Dalším kritériem jsou rodinné vazby žadatele, kdy je za zodpovědný označen ten stát, na kterém se oprávněně zdržuje člen rodiny žadatele o azyl (family reunification) (Portál Europa 2009b). Svou roli také hraje místo původu povolení k pobytu. Stát je za žadatele, kterému vydal povolení k pobytu či vízum, zodpovědný. Tu žádost o azyl, u jejíhož podavatele nelze určit, jak na území příslušného státu přicestoval, vyřizuje příslušný členský stát, ve kterém v současnosti žadatel pobývá (Portál Europa 2009b).

Dublinský systém dává prostor k iniciativě také členským státům. Každý členský stát může z humanitárních důvodů či na žádost jiného členského státu převzít žadatele o azyl (Portál Europa 2009b). Z výše zmíněných kritérií je patrné, že Dublinský systém především upřesňuje mechanismus, který mají použít členské státy při vyřizování žádosti o azyl. V závislosti na dublinských diskusích přijala Rada směrnicí,¹² která stanovuje minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl a zároveň usnadňuje jejich pohyb na území členských států (Portál OSN 2005). Směrnice ponechává státům diskreční pravomoci, což je problém. Zelená kniha Komise z roku 2007 tento problém částečně řeší, nicméně plné přenesení pravomocí na orgány Unie je plánováno až s přijetím CEAS (Portál UNHCR Central Europe 2007a). Větší ambice si Dublinský systém nevytyčil, tudíž nemůžeme hovořit o výraznějším pokroku při přijímání jednotné migrační a azylové politiky EU.¹³ Přesto však nejsou výstupy Dublinského systému zanedbatelné, podařilo se přijmout opatření

¹² Směrnice Rady 2003/9/ES o minimálních normách pro žadatele o azyl (Portál UNHCR Central Europe 2003a).

¹³ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o hodnocení dublinského systému (Portál Eur-lex Europa 2007).

k vytvoření databáze otisků prstů EURODAC¹⁴ či přijmout směrnice o právu na sloučení rodiny a směrnice o postavení dlouhodobě pobývajících rezidentů.

1.6.1. Směrnice Rady 2003/86 o právu na sloučení rodiny

V závislosti na faktu, že značné množství žádostí o azyl je odůvodněno argumentem sloučení rodiny (family reunification), přijala Rada směrnici, která tento faktor upravuje (Portál UNHCR Central Europe 2003b). Pro Nizozemsko je tato směrnice obzvláště důležitá. Právě důvod sloučení rodiny je uváděn jako nejčastější při žádostech o azyl v Nizozemsku, tvoří téměř polovinu veškerých žádostí (Portál IND 2011). Sloučení rodiny je nezbytné k umožnění rodinného života. Napomáhá k vytvoření sociálně kulturní stability usnadňující integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech, což současně podporuje hospodářskou a sociální soudržnost, základní cíl Společenství (Portál UNHCR Central Europe 2003b).

Tato směrnice je omezena primárně na členy nejbližší rodiny, tj. manžele a nezletilé děti. Členské státy však mohou samy posoudit, zda přičknou toto právo i ostatním členům rodiny. Zároveň je omezena na ty, kdo jsou držiteli povolení k pobytu vydaného členským státem s dobou platnosti alespoň jeden rok a lze u nich předpokládat, že získají právo trvalého pobytu (Portál UNHCR Central Europe 2003b).

1.6.2. Směrnice Rady 2003/109 o definici dlouhodobě pobývajících rezidentů

Dalším aspektem, kterým se musela Unie zabývat, byla problematika rozlišení legálních a ilegálních přistěhovalců pobývajících na území členských států. Za tímto účelem vydala Rada směrnici, jejímž hlavním cílem je na jedné straně zajistit, aby členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují, a na druhé straně zajistit minimální úroveň výhod poskytovaných těmto osobám ve všech členských státech Tato

¹⁴ Hlavním a jediným cílem databáze tedy je identifikovat žadatele o azyl. Porovnáním otisků prstů se zjistí, zda žadatel o azyl či cizí státní občan, který se nachází protizákonně na území některé země Unie, již dříve nepožádal o azyl v jiné zemi Unie, nebo zda žadatel o azyl nevstoupil na její území nelegálně (Portál Evropa 2010b).

směrnice částečně vychází ze směrnice Rady o minimálních normách pro přisouzení statusu uprchlíka.¹⁵ Směrnice stanoví, za jakých podmínek je osobě přidělen právní status dlouhodobě pobývajících rezidenta a stanoví také podmínky pobytu státních příslušníků třetích zemí na území státu členské země Unie. Hlavním kritériem pro získání právního postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta by měla být délka pobytu na území členského státu. Pobyt by měl být oprávněný a nepřetržitý, aby bylo možno prokázat, že se dotyčná osoba v zemi usídlila (Portál Eur-lex Europa 2004). Nezbytným předpokladem k získání postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta je také adekvátní materiální zajištění a zdravotní pojištění.¹⁶ Po splnění kritérií, která směrnice vyžaduje, obdrží rezident povolení k pobytu, díky němuž je chráněn proti vyhoštění ze země. Hodnota dlouhodobě pobývajících rezidentů se v Nizozemsku za rok 2010 vyšplhala téměř k 20 tisícům povolení, dočasné povolení k pobytu pak získalo za stejný rok 105,800 žadatelů. V roce 2009, tedy před uzavřením dohody o podpoře vládě mezi PVV, VVD a CDA, byla tato čísla nepatrně vyšší.¹⁷

S touto směrnicí velmi úzce souvisí i další směrnice Rady o zjišťování totožnosti osob, které o mezinárodní ochranu žádají.¹⁸ Směrnice zavazuje k úpravě vlastní legislativy, a to v souvislosti s harmonizací kritérií pro všechny členské státy Unie a minimalizaci prostoru pro rozdílný výklad v definování důvodů, které se týkají poskytnutí ochrany žadatelům o azyl.

2. Přijatá opatření v Nizozemsku a nástup strany Pima Fortuyna

Na politickém trhu v Nizozemsku se začíná počátkem přelomu tisíciletí objevovat stále silnější poptávka po nové straně, jež by rozvinula diskusi o problematice přistěhovalectví a azylu (Vossen 2010). Ta nebyla dosud v nizozemské společnosti tak významná, jako například otázka nezaměstnanosti. Nicméně v období let 1990-2000 došlo k obrovskému nárůstu přistěhovalců. Historička Sylva Sklenářová hodnotí epochu přelomu století následovně: „*Mezi léty*

¹⁵ Směrnice Rady 2004/83 (Portál UNHCR Central Europe 2004).

¹⁶ Tato část následně zrušena (Portál UNHCR Central Europe 2007b).

¹⁷ Dlouhodobě pobývajících rezidentů bylo v Nizozemsku v roce 2009 téměř 24 tisíc a rezidentů s dočasným povolením k pobytu bylo 119 tisíc. (Portál IND 2011).

¹⁸ Směrnice Rady 2004/83 (Portál UNHCR Central Europe 2004).

1990-2000 vzrostl počet obyvatel Nizozemska asi o milion, z toho více než polovinu ale tvořili přistěhovalci, kteří nepocházeli ze západní Evropy. Na konci 20. století tak více než 2,7 milionu obyvatel nemělo nizozemský původ, z toho 1,7 milionu pocházelo z Afriky, Jižní Ameriky a Asie. Původní domácí obyvatelstvo rostlo v 90. letech asi jen o 2 %, zatímco přistěhovalci asi o 30 % a druhá generace etnických menšin dokonce o 49 %.“ (Sklenářová 2006: 154). Z grafu č. 8 je patrné, že téměř polovinu všech alochtonů tvořili v období let 1996-2001 muslimové, resp. v letech 2001-2011 tvoří více než polovinu všech alochtonů v Nizozemsku. Z grafu č. 8 je zřejmé, že se počet obyvatel Nizozemska neustále zvyšuje. Tento Fakt je zapříčiněn především imigrací (Vossen 2010).

O vstupu Pima Fortuyna do politiky se hovoří jako o reakci na tuto poptávku a uvedení nové dimenze zájmů společnosti (Van Holsteyn, Irwin, Den Ridder citováni in Andeweg, Irwin 2002: 62, 106). Osoba Pima Fortuyna byla velmi kontroverzní z několika důvodů. Pim Fortuyn otevřeně hovořil o své homosexualitě a rovněž působil ve svých projevech velmi sebevědomě, až arogantně. Fortuyn začal svou politickou kariéru ve straně LN, ze které však zakrátko vystoupil a založil svou vlastní stranu LPF. Jednalo se o kandidátskou stranu (candidate party)¹⁹, která je charakteristická pro novou dimenzi zájmů ve společnosti (Andeweg, Irwin 2002: 72). Na poptávku po straně, která by byla schopna řešit otázku přistěhovalců, reagují i tradiční strany, například strana PvdA, jenž velmi vágně ve volbách v letech 2002 a 2003 deklaruje multikulturní politiku, a strana VVD, která naopak prosazuje restriktivní postoj k imigrantům a azylantům (Strmiska et. al. 2005). Faktem zůstává, že LPF byla svým postojem k imigraci originální a že získala neočekávané množství hlasů ve volbách do dolní komory parlamentu (Tweede Kamer) na úkor parlamentních stran (Andeweg, Irwin 2002: 103). V agregaci zájmů oblasti migrace a azylu v Nizozemsku je tedy strana LPF a její čelní osobnost, Pim Fortuyn, nepopíratelným mezníkem v migrační a azylové politice Nizozemska.

V roce 2002 dochází k rapidnímu poklesu počtu žádostí o azyl. Z grafu č. 3 je patrné, že nejvyšší počet žádostí o azyl směřoval do Nizozemska v roce 1994. Naopak nejnižší počet žádostí o azyl směřuje do Nizozemska po roce 2001, kdy se

¹⁹ Strana kandidáta je stranou, kde má čelní postavení jedna osoba (vůdce strany). Tato strana často nese název po svém vůdci, např.: List Pim Fortuyn

jedná o téměř 50% pokles. Z grafu je rovněž patrné, že počet žádostí zůstává v posledních 9 letech relativně konstantní. Hlavním důvodem poklesu počtu žádostí v období po letech 2001 a 2002 je zavedení první významnější právní úpravy²⁰ postihující přistěhovalce. Jedná se o Cizinecký zákon přijatý v roce 2000 (Aliens Act) (Portál Rijksoverheid 2004). Zákon uvádí základní podmínky, které musí žadatel o azyl (či žadatel o povolení k pobytu) naplnit, aby byla jeho žádost schválena. Počet žádostí o azyl klesl i na úrovni celé EU. Z grafu č. 2 je patrné, že pokles počtu žádostí o azyl nastal po roce 2002 a po tomto období dosahuje počet žádostí maximální hranice 300 tisíc žádostí v roce 2011. Grafy č. 4 a 6 pak již pouze dokreslují, jaký podíl na počtu žádostí o azyl mají islámské země. Na úrovni EU dosahuje počet žádostí o azyl z islámských zemí přes 19 %, avšak v Nizozemsku je tato hodnota více než dvojnásobná. Počet žádostí o azyl z islámských zemí v Nizozemsku dosahuje hodnoty přes 45 %. Za velmi zajímavý faktor považuje autor také poměr získaných statusů azylanta k počtu podaných žádostí.

2.1. Volby do Tweede Kamer v květnu 2002

Kandidátka Pima Fortuyna získala ve volbách v květnu 2002 17 % hlasů (26 mandátů) a obsadila druhé místo za CDA, která získala téměř 28 % hlasů (43 mandátů) (Portál Statline CBS 2007). Straně Pima Fortuyna se tak podařilo porazit dva ze tří největších soupeřů a díky takovému zisku bylo téměř jisté, že se bude podílet na vládní koalici. Co vedlo k tak velkému zisku strany LPF a k tak zřejmé ztrátě stran VVD a PvdA? Vláda Wima Koka (PvdA) se na sklonku svého volebního období dostala pod palbu kritiky celé nizozemské společnosti. V roce 2002 byla totiž zveřejněna zpráva vyšetřovací komise o hromadném vraždění muslimů bosenskými Srby ve Srebrenici v roce 1995.²¹ Následovala Kokova demise a vypsaní předčasných voleb na květen 2002 (Strmiska et. al. 2005). Do čela nové vlády byl zvolen politik z vítězné strany CDA J. P. Balkenende, který utvořil vládní koalici s LPF a VVD (Říchová 2009: 126).

²⁰ Předchozí právní úpravy nebyly tak restriktivní, jako je Cizinecký zákon z roku 2000 (Portál Social Science Research Network 2008).

²¹ Tato zpráva poukázala na fakt, že prapor nizozemských vojáků celé akci pouze nečinně přihlížel a nevyvinul snahu masakru zabránit. Odpovědnost za celou událost byla přiřknuta tehdejší první Kokově vládě, které se účastnili VVD a D66 (tzv. purpurová koalice).

2.2. Důsledky vražd Pima Fortuyna a Thea van Gogha

Další skutečností, kterou lze pozorovat již v roce 2001 a která je daleko více zřetelná až po vraždách Pima Fortuyna a Thea van Gogha, je nárůst nacionalismu v nizozemské společnosti. Hlavní příčinou nárůstu nacionalismu byly sympatie vyjádřené občanům USA v důsledku teroristických útoků 11. září 2001 v USA (Portál European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia 2006).

V květnu roku 2002 byl Pim Fortuyn, jen několik dní před parlamentními volbami, zavražděn ekologickým fanatikem angažujícím se ve straně za práva zvířat (Portál Telegraph 2003). Společnost byla šokována, jelikož poslední známé údaje o politické vraždě v Nizozemsku sahají až do 17. století (Sklenářová 2006: 160). Strana LPF i celá politická scéna byla tímto aktem paralyzována a vládní koalice se začala v důsledku vnitřních sporů strany LPF pomalu rozpadat. Po vraždě Pima Fortuyna jsme ve straně LPF mohli pozorovat, jak důležitou jednotící osobností pro stranu byl. Bez jeho přítomnosti došlo rychle k vnitřním sporům a odchodu dvou ministrů z vlády (Andeweg, Irwin 2002: 107). V důsledku rozpadu vládní koalice podal premiér Balkenende demisi a na leden 2003 byly vypsány předčasné volby. Strana LPF byla oficiálně rozpuštěna v roce 2008. Paradoxně je právě rok 2008 některými autory (Netwerk citován in Vossen 2010: 23) v Nizozemsku označován jako rok populismu (year of populism), neboť v něm byl zaznamenán nástup strany Rity Verdonkové (ToN) a nárůst preferencí Geerta Wilderse (PVV). Jiní autoři vyjadřují obavy nad tím, jak velkou hrozbu podpora takových stran, jako jsou právě ToN a PVV, nizozemské demokracii přináší (Zijdweld; Koole citováni in Vossen 2010: 23).

Po dvou letech od vraždy Pima Fortuyna potkal stejný osud i nizozemského režiséra a novináře Thea van Gogha, jenž se netajil svými antiislámskými postoji a uveřejnil snímek *Submission*,²² který pojednával o týrání muslimských žen v islámské komunitě. Van Gogh byl zavražděn islámským extrémistou v listopadu roku 2004 a společnost nesla tento akt islámské nenávisti na nizozemském občanovi se stejnými pocity, jako tomu bylo při teroristických útocích v USA o tři roky dříve (Sklenářová 2006: 161). V těchto momentech pozorujeme vyhocení nizozemského

²² Van Gogh, Theo: *Submission* (film). 2004.

nacionalismu, které je zaznamenané ve volbách 2002, 2003 a 2006 (Vossen 2010: 22).

2.3. Přijetí Zákona o národnosti z roku 2003

Vláda J. P. Balkenendeho reaguje na vzrůstající nacionalismus v zemi nejen přijetím restriktivnějšího právního předpisu (Nationality act), který stěžuje nabytí nizozemského občanství, a tedy základní podmínky při integraci cizinců (aliens) do společnosti (Portál EUDO Citizenship 2010), ale také zřízením nového vládního úřadu, pod který bude agenda migrace a azylu směřována (ministerstva pro imigraci).²³ Podle právních předpisů před přijetím zákona platilo o nizozemském občanství, že cizinci, kteří požádali o naturalizaci, nabyli občanství v případě, že legálně pobývali po dobu minimálně pěti let v Nizozemsku, ovládali nizozemský jazyk a měli čistý trestní rejstřík (Groenendijk citován in Crul, Heering 2008: 30). Přijetím právní úpravy v roce 2003 došlo ke snížení počtu podaných žádostí o naturalizaci mezi léty 2002-2004 o 67 %.²⁴ Novým zákonem totiž došlo ke zpřísnění pravidel pro nabytí občanství. Žadatelé museli vykázat, že disponují příslušným příjmem, mají dvouleté pracovní zkušenosti v Nizozemsku, nebo odbornou kvalifikaci, ovládají jazyk a mají čistý trestní rejstřík (Crul, Heering 2008: 30). Zákon zpřísnil pravidla pro všechny alochtony první generace, avšak usnadnil získání občanství pro alochtony druhé generace. Pro alochtony třetí generace bylo stanoveno, že nemusí žádat o občanství vůbec, jelikož získávají nizozemské občanství automaticky.²⁵

²³ Vláda jeví zájem především o integraci druhé a třetí generace alochtonů. Citace (Portál Social Science Research Network 2008).

²⁴ Polovina z 67 % neprošla znalostním testem, zatímco před rokem 2003 neprošlo pouze 1-2% (Crul, Heering 2008: 30).

²⁵ Alochtony první generace nazýváme ty obyvatele Nizozemska, kteří nemají nizozemský původ. Alochtony druhé generace jsou potomci Alochtonů první generace, tedy narození na území Nizozemského království. Třetí generací Alochtonů jsou potomci Alochtonů druhé generace. (Portál Focus Migration 2012).

3. Druhá fáze utváření migrační a azylové politiky EU

První fáze utváření migrační a azylové politiky základní definice, sjednotila postupy členských států a vytvořila prostor pro další spolupráci a hlubší integraci v této oblasti. Druhá fáze měla především za cíl dokončit utváření CEAS. Hlavním bodem druhé fáze byly závazky deklarované na summitu v Haagu, které byly následně přijaty jako Haagský program. Období od roku 2006 je v utváření azylové a migrační politiky pozoruhodné z hlediska nárůstu preferencí strany Geerta Wilderse PVV (Portál Reuters 2010).

Po ustavení nizozemské vlády s podporou PVV můžeme sledovat rozchod postojů v oblasti přistěhovalectví a azylu mezi EU a nizozemskou vládou. Zatímco Unie se snaží o hlubší integraci (sjednocení postupů a hledisek pomocí směrnic), PVV chce využít své pozice k tomu, aby byla nizozemská přistěhovalecká a azylová politika restriktivnější.

3.1. Haagský program: Posilování svobody, bezpečnosti a práva v EU

Zlomovým momentem při utváření společné azylové a migrační politiky bylo přijetí Haagského programu při nizozemském předsednictví Radě EU v druhé polovině roku 2004 (Bache, George 2006). Haagský program, který byl přijat pro období 2005-2010, navazuje na program z Tampere. Jak při přijetí Tamperského programu, tak i při přijetí programu Haagského je nezbytné zmínit, že se jedná o politické prohlášení a nikoli o právní dokument. Právní dokument prezentuje spíše návrhy a časový harmonogram přijímání jednotlivých opatření.

Hlavní změnou, kterou Haagský program přinesl, byla přeměna hlasovací procedury v otázkách zařazených pod Hlavou IV. prvního pilíře, tedy v oblasti azylové, vízové a migrační politiky (Portál Migrace online 2005). Tato výzva nebyla zcela naplněna, protože na některé dílčí oblasti²⁶ bylo stále možné uplatnit veto jednotlivých států. Dalšími výstupy Haagského programu je vytvoření vízového

²⁶ V oblastech společné vízové politiky, azylu, přistěhovalecké politiky ve smyslu legální i nelegální migrace, kontroly osob na vnějších hranicích a integrovaného systému řízení na vnějších hranicích, podmínek svobody cestování v EU pro příslušníky třetích zemí a zrušení kontroly osob na vnitřních hranicích (Fiala, Pitrová 2009: 699).

registračního systému (VIS), tvorba legislativních norem v oblasti shromažďování a sdílení informací, včetně osobních dat, readmise,²⁷ posílení boje s ilegální migrací, zvládání krizových situací v souvislosti s migračními vlnami či posílení spolupráce v oblasti ochrany vnějších hranic. Komise přetransformovala program do podoby akčního plánu za účelem zefektivnění postupů při tvorbě sekundární legislativy (Fiala, Pitrová 2009: 699-700), přesto se všechny ambice programu (jednotná unijní azylová politika s hlasováním kvalifikované většiny v Radě a se spolurozhodováním parlamentu) nepodařilo naplnit. V oblasti azylu program neurčil jasnou cestu, jak chce Unie společné azylové politiky docílit, a tak spíše odkazuje na již přijaté dohody v minulosti (Portál Migration information 2005). Oblast legální imigrace a integrace migrantů zůstává téměř celá na členských státech. Unie tím dokazuje, že nemá jak dosáhnout politického kapitálu jednotné imigrační politiky v této fázi. Hlavním důvodem je otázka suverenity států v oblasti (Portál Migration information 2005), tj. neochota vzdát se, minimálně v této fázi, suverenity nad občany státu ve prospěch Unie.

3.1.1. Praktické výstupy Haagského programu

V rámci nizozemského předsednictví Radě EU se na Haagském summitu podařilo mimo jiné položit základy k bližší spolupráci s třetími zeměmi (Hill, Smith 2005). Iniciativou Unie byla totiž snaha pomoci státům, ve kterých imigrace vzniká, resp. pomoci třetím zemím v oblasti migrace a azylu. Tato pomoc měla být především poradenská a finanční. Již v roce 2001 přišla Komise s návrhem, jenž měl pomoci třetím zemím ve snaze o větší kontrolu migrace ze svého území. Tento program se nazýval Aeneaský a pokrýval finanční a technickou pomoc třetím zemím pro období 2004-2006.²⁸ Program hospodařil s rozpočtem 120 milionů eur a pokryl celkem 107 projektů v zemích Afriky, východní Evropy, západního Balkánu a Turecka, Ruska, Střední Asie, Latinské Ameriky a Karibiku (Portál EC Europa 2004). Díky programu Aeneas se podařilo zřídit přijímací střediska žadatelů o azyl

²⁷ Readmisní smlouvy jsou uzavírány mezi zainteresovanými státy a upravují vzájemné předávání občanů jednoho státu, kteří neoprávněně vstoupili nebo neoprávněně pobývají na území státu druhého, do země jejich původu. Nicméně většina readmisních smluv zároveň umožňuje i předávání nelegálně pobývajících občanů třetích států (tedy občanů státu, který není vůbec na smlouvě účasten) (Portál Migrace online 2010).

²⁸Původně šlo o období 2004-2008, ale bylo zkráceno (Portál Programas UE 2004).

(např.: Egypt), kde probíhá řízení o přiznání postavení azylanta, jež má zamezit zneužívání tohoto řízení nelegálními migranty (Portál EC Europa 2010).

Jedním z neunijních mechanismů, který pomáhá předávat informace v oblasti migrace a azylu, je i konference GDISC. Jedná se o každoroční setkání odborníků členských států, kandidátských států Chorvatska, Turecka a Makedonie, Islandu, Švýcarska a Norska za účelem spolupráce a výměny informací na poli migrace a azylu (Portál GDISC 2012a). Je sice pravdou, že se nejedná o nástroj EU, protože za fungování GDISC jsou zodpovědné imigrační úřady jednotlivých členských zemí, nicméně jeho fungování podporuje finanční program Unie (Portál GDISC 2012a). Díky projektu poskytujícímu profesionální tlumočnickou pomoc mohou agentury členských států, které se do spolupráce zapojily²⁹, pracovat s uprchlíky a přistěhovalci efektivněji (Portál GDISC 2012b). Jedním z donorů tohoto programu je i Nizozemsko

V neposlední řadě byla, na podnět Haagského programu, přijata směrnice o postavení uprchlíků.³⁰ Cílem směrnice je zavést v Unii minimální rámec pro řízení o přiznávání a odnímání postavení statusu uprchlíka. Tímto výkonem jsou pověřeny orgány příslušného ministerstva (Vester 2009: 208). Na základě této směrnice byla přijata definice minimálního seznamu „bezpečných zemí původu“, díky které došlo k dalšímu zefektivnění spolupráce mezi Unii a členskými státy při řešení žádostí o azyl.

3.2. Reakce Komise na dosažené úspěchy v budování CEAS

Komise zpracovala za účelem vytvoření CEAS studii proveditelnosti a vydala dokument, jenž poskytuje návrhy, jak postupovat ve druhé fázi. Zelená kniha Komise analyzuje dosavadní vývoj první fáze (především Dublinského systému) a navrhuje zřízení opravného mechanismu, který by měl možnost posoudit již přidělené statusy mezinárodní ochrany jednotlivým žadatelům. Se zřízením takového mechanismu souvisí také to, že je třeba zvážit harmonizaci pravidel pro

²⁹ Jedná se o státy Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Slovensko, Turecko, Německo, Velká Británie, Nizozemsko a Norsko.

³⁰ Směrnice Rady 2005/86 (Portál UNHCR Central Europe 2005).

poskytnutí jednotného statusu pro uprchlíky či harmonizovat postupy proti osobám, které jsou chráněny proti deportaci (zdravotní důvody, nezletilí) a využívají svého postavení v neprospěch členských států (Portál UNHCR Central Europe 2007a). Rovněž se v Zelené knize poukazuje na fenomén *asylum shopping* a snahu rovnoměrně a spravedlivě rozložit žádosti o azyl mezi všechny členské státy (Portál UNHCR Central Europe 2007a). Dalšími oblastmi, které Kniha hodnotí, je otázka finanční solidarity, tj. efektivita ERF, nebo snaha Unie poskytovat finanční a technickou podporu třetím zemím, tedy bojovat s otázkami azylu a migrace na území států, ze kterých pochází nejvíce žadatelů o azyl a migrantů. Kniha v neposlední řadě zmiňuje postupy, které by měly být přijaty v problematice návratové politiky.³¹

3.3. Stockholmský program 2010-2014

Po vypršení lhůty Haagského programu bylo nutné zhodnotit jeho teze, výstupy a dosavadní pokrok na cestě k jednotné unijní migrační a azylové politice. Unie na summitu ve švédském Stockholmu přijala nový program společných aktivit a postupů v oblasti práva, svobody a bezpečnosti Unie s platností od roku 2010 do roku 2014. Snahou programu by mělo být zpřesnit možné společné postupy v rámci velmi vágního pojmu „oblast prostoru bezpečnosti a práva“. Program vyzývá k utvoření CEAS do roku 2012 a velmi obecně vyzývá k utvoření „komplexní evropské politiky v oblasti migrace“ (Portál Revue politika 2009).

Jelikož Stockholmský program je teprve ve své první polovině fungování, nelze jej nijak hodnotit. Prozatím je nejzřetelnějším výstupem programu zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) (Portál Europa 2010a), který by měl zajišťovat členským státům asistenci v problematice smíšených migračních toků v podobě týmů odborníků na azyl, tzn. pomoci státům na vnějších hranicích, kde často spolu s uprchlíky migrují i ilegální migranti (Portál UNHCR Central Europe 2007a).

³¹Směrnice Rady 2008/115 (Portál UNHCR Central Europe 2008).

4. Nástup strany Geerta Wilderse a radikalizace nizozemské politiky

Vakuem, které vzniklo po ústupu LPF do pozadí politické scény, využil Geert Wilders³² se svou stranou PVV. Mezi Geertem Wildersem, Pimem Fortuynem a jejich stranami existuje značná podobnost. Na Wildersovi, stejně jako na Fortuynovi, je strana a její budoucnost závislá a s odchodem vůdce ztrácí svůj politický potenciál. Wilders, stejně jako Fortuyn, začínal svou politickou kariéru v jiné straně, ze které odešel pro odlišné (radikálnější) názory. Nicméně Fortuyn svou podporu budoval na širším elektorátu, když oslovoval, na rozdíl od Wilderse, i středové voliče (Portál Open democracy 2010). V roce 2005 odchází Wilders ze strany VVD a zakládá stranu PVV, jejímž prvotním cílem je snížit počet imigrantů a celkově učinit přistěhovalecké zákony Nizozemska více restriktivní. Na základě výsledků předčasných voleb v listopadu 2006 obsadil premiérský post J. P. Balkenende a sestavil tak již svou třetí vládu (Říchová 2009: 126). Rok 2006 je také rokem, kdy poprvé do dolní komory parlamentu kandidovala strana PVV a získala 5,9 %, resp. 9 mandátů. Vládní koalici vytvořily strany CDA a VVD. Se stranou PVV nechtěl nikdo spolupracovat, a proto zůstala v opozici (Vossen 2010: 23). Geert Wilders deklaroval, že se svou stranou bojuje za práva žen a homosexuálů. V problematice imigrace vzbuzuje velmi kontroverzní dojmy, především v otázce přistěhovalců z islámských zemí, když vnímá islám jako ideologii a přirovnává jej k fašismu.³³ Naopak strany CDA a VVD vnímají islám jako náboženství a nemají tak vyhraněný postoj k muslimům, jako má právě PVV (Vossen 2010: 27). Se stále vyšším ziskem popularity uveřejnil v březnu roku 2008 Wilders kontroverzní snímek *Fitna*,³⁴ ve kterém se snaží poukázat na spojitost mezi islámem a terorismem (Portál Telegraph 2003). Zároveň se snímek snaží prezentovat Korán jako dílo, které je již ve své podstatě nenávistné, a proto se muslimové snaží ovládnout ostatní kultury.

³²Geert Wilders působil nejprve ve straně VVD, ze které následně vystoupil (Portál Universiteit Leiden 2006).

³³Sám Wilders se přirovnává k Winstonu Churchillovi, který vystřídal v britské vládě Neville Chamberlaina, jež dlouhá léta před nástupem Hitlera varoval na nebezpečí, které pro Evropu představuje fašismus (Vossen 2010: 28).

³⁴Wilders, Geert: *Fitna* (film), 2008.

Není pochyb o tom, že Wildersova strana se chová populisticky. Spousta politických rozhodnutí je vedena za účelem zvýšení vlastní popularity, jako například snížení počtu mešit v zemi, zákaz nošení burky na veřejnosti či v poslední době návrat k nizozemské měně Guilderu (Portál RNW 2012b). Ohledně populistického chování Geerta Wilderse a PPV totiž mezi nizozemskou akademickou obcí existuje široký konsensus. (Vossen 2010: 26).

4.1. Volby do EP v Nizozemsku v červnu 2009

Z průzkumů veřejného mínění bylo zřejmé, že PVV posiluje. V únoru roku 2009 dokonce průzkumy ukazovaly, že PVV je nejsilnější stranou v Nizozemsku s podporou téměř čtvrtiny všech voličů (Vossen 2010: 23). Tyto prognózy se PVV podařilo částečně naplnit při evropských volbách, kdy získala téměř 17 % hlasů a obdržela 4 mandáty. Za jeden z hlavních faktorů, které zapříčinily rekordní zisk PVV, můžeme označit nízkou volební účast.³⁵ Volební účast je v Nizozemsku u voleb do EP vůči unijnímu průměru dlouhodobě podprůměrná. Nejinak tomu bylo ve volbách 2009, kdy se zúčastnilo pouhých 36,75 % voličů.³⁶ Ve svém programu, vytvořeném pro volby do EP v roce 2009, PVV propagovala především myšlenku práva veta v oblasti migrace na evropské úrovni. Vyslovila se také negativně k dalšímu rozšiřování EU, především o Chorvatsko a Turecko.³⁷

Jednalo se tak o první výraznější úspěch strany na evropské úrovni, který de facto předznamenal její sílící podporu, jež se projevila o rok později v nizozemských parlamentních volbách.

³⁵Voliči mezi 12-18 lety by dali hlas PVV 20% (15,000). Evropské volby jako zrcadlo nizozemských problémů (Portál Česká televize 2010).

³⁶Volby do EP v roce 2009 vyhrála křesťanskodemokratická výzva (CDA) s 5 mandáty a po třech mandátech získaly strany PvdA, VVD, D66 a GroenLinks (Portál Europarlament Evropa 2009).

³⁷ K datu 9. 4. 2012 nizozemský parlament dosud neratifikoval vstup Chorvatska do EU (Portál Rijksuniversiteit Groningen 2009).

4.2. Červnové volby do Tweede Kamer v roce 2010

Voleb do dolní komory, jež se uskutečnily 9. června, se zúčastnilo 75 % obyvatel³⁸ a úspěch zaznamenalo deset politických uskupení. Tyto volby byly přelomové hned v několika oblastech. Poprvé od druhé světové války má Nizozemsko menšinový kabinet a poprvé po téměř sto letech jej vede premiér z řad liberální VVD. Zároveň se jedná o největší dosavadní úspěch strany PVV, která přislíbila vládě podporu, nicméně neobsadila žádná ministerská křesla (Portál Česká televize 2010).

Předvolební prognózy do jisté míry předpověděly následnou drtivou porážku křesťanských demokratů (CDA), dosavadní vládnoucí strany premiéra J. P. Balkenendeho, rovněž tak předpověděly velmi silné posílení VVD. Nicméně zisk 24 mandátů pro stranu PVV neočekávala ani ta nejoptimističtější předvolební prognóza (Portál NOS 2010). Volby tedy vyhrálo uskupení VVD s předsedou (a následným premiérem) Markem Ruttem s 31 mandáty (Portál NOS 2010). Sestavování vládní koalice bylo obtížné a protáhlo se na čtyři měsíce. Koalice sestavená z CDA, VVD a PVV byla královnou Beatrix jmenována 14. října 2010 (Portál Česká televize 2010). Strany spolu uzavřely koaliční smlouvu a dohodu o podpoře kabinetu.

4.2.1. Unikátní postavení PVV ve vládní koalici

Za opravdového vítěze červnových voleb do Tweede Kamer lze považovat Geerta Wilderse a PVV. Zaujímá v koalici unikátní pozici, neboť se neúčastní vlády, ale na podpoře jeho strany stojí její životnost. Před jmenováním vlády vyjednávala PVV s představiteli VVD a CDA a kromě koaliční smlouvy byl podepsán také dokument o podpoře vlády (Portál Government of the Netherlands 2010). V tomto dokumentu se všichni tři koaliční partneři shodli na základním požadavku PVV, a sice zpřísnění imigračních pravidel, avšak v právním rámci, který musí Nizozemsko dodržovat. Tento právní rámec tvoří Ženevská konvence, Evropská úmluva o lidských právech a právní rámec EU (Portál Antigone 1997). V nizozemské akademické obci panuje shoda na tom, že dosavadní nastavení

³⁸Jednalo se o přibližně 9.300.000 občanů (Portál De Telegraaf 2010).

migrační a azylové politiky bylo velmi liberální a snadno zneužitelné. Tuto politiku je proto nezbytné změnit směrem k restriktivnějším opatřením. Důvody ke změně jsou především ekonomické, sociální a socio-psychologické, v neposlední řadě také demografické (Portál Antigone 1997). Nezaměstnanost je, více než cokoli jiného, v jistých přistěhovaleckých skupinách, hlavní proměnnou, která vede ke striktnější imigrační politice. Ti přistěhovalci, kteří přicestují do země a nechtějí pracovat, jsou považováni za nežádoucí, proto by měl stát vůči nim opatření směřovat. Nemají-li adekvátní sociální postavení, je pro přistěhovalce o to složitější se do společnosti integrovat. Z demografického hlediska jsou důvody k striktnější migrační politice patrné. Nizozemsko je jedna z nejhustěji osídlených zemí na světě a tento nárůst je zapříčiněn především migrací obyvatel. Z tohoto důvodu se jeví další migrace obyvatel jako nepřipustná (Portál Antigone 1997).

4.2.2. Priority PVV v oblasti migrace a azylu

Vládní koalice se bude snažit dosáhnout cíle snížení počtu přistěhovalců v zemi za pomoci nástrojů, jako jsou přísnější vzdělávací a jazykové zkoušky, posílení návratové a deportační politiky, boj proti vynuceným sňatkům, posílení implementace existujících omezení a spolupráce s ostatními státy (Portál Government of the Netherlands 2011b). Pokud ve vědomostních zkouškách imigrant neuspěje, nebude mu prodlouženo povolení k dočasnému pobytu a bude ze země vyhoštěn. Zároveň se v dokumentu deklaruje, že ilegální pobyt v Nizozemsku již nebude brán jako přestupek, ale jako trestný čin a následně dojde k vyhoštění ze země. Tyto body se bude snažit koalice prosazovat také na půdě Unie (Portál Government of the Netherlands 2010). Koalice se zde zavazuje, že bude prosazovat efektivněji již přijaté směrnice Rady, především pak kvalifikační směrnici³⁹, která udává, aby byl přijat pouze ten, kdo dokáže, že nemá jinou alternativu. Koalice bude dále iniciovat úpravu směrnice o sloučení rodiny⁴⁰, sloučení rodiny bude umožněno pouze v případě, že člen, s kterým se rodina slučuje, má povolení k pobytu v Nizozemsku platné po dobu minimálně jednoho roku.⁴¹ Nicméně cíle, deklarované

³⁹ Směrnice Rady 2004/83

⁴⁰ Směrnice Rady 2003/86

⁴¹ Další návrhy: zvýšení příjmu na 120% minimální mzdy, zvýšení minimálního věku ke sňatku mezi migranty z 18 na 24.

v návrzích o úpravě směrnice Rady o sloučení rodiny, nebyly k dnešnímu dni naplněny.

Také v oblasti pracovní migrace se koalice zavazuje prosadit zpřísnující mechanismy. Povolení k pracovní migraci budou dostávat pouze zkušení pracovníci (high-skilled migrants) a ti pracovní migranti, u kterých jejich zaměstnavatel prokázal, že se mu nepodařilo zaplnit místo pracovníkem z Nizozemska či ostatních členských států Unie, tedy pracovníkem z Evropského hospodářského prostoru (EEA).⁴² Na návrh PVV se bude dále koalice snažit přesvědčit instituce EU a ostatní členské státy, že v zájmu Unie není přijmout Rumunsko a Bulharsko do Schengenského prostoru. Pozoruhodný je také návrh jednoho občanství, kdy se přistěhovalci, kteří chtějí získat nizozemské občanství, musí vzdát svého původního občanství. Z již přijatých opatření, opět na návrh PVV, je jednoznačně nejdiskutovanější zákaz nošení burek. Tento tradiční oděv muslimských žen je v Nizozemsku od roku 2012 zakázán, stejně jako například v Belgii či Francii. Zákon se nicméně netýkal pouze nošení burek na veřejných prostorech, ale všech oděvů zahalujících obličej (Portál RNW 2012a). V boji proti přeshraničnímu zločinu (cross-border crime) představila vláda kontroverzní návrh operací mobilního dozoru (Portál Government of the Netherlands 2011a). Jedná se o akce, které by se měly efektivněji vypořádávat s nelegální migrací na hranicích. Jedním výstupem deklarovaného postupu je rozestavění kamer na hranicích s Belgií a Německem, které by monitorovaly hlavní dopravní tahy vedoucí do Nizozemska. Německá vláda podala Komisi na tuto akci stížnost s odůvodněním, že se jedná o porušení svobody pohybu. Nicméně článek 21 Schengenské dohody umožňuje členským státům, aby přijaly opatření nutná k udržení veřejného pořádku v příhraničních oblastech. Dle nizozemské vlády je rozmístění kamer legitimní (Portál Government of the Netherlands 2011a).

Z již zmíněného lze pozorovat zásadní proměnu postoje současné nizozemské vlády, podporované PVV, v oblasti migrační a azylové politiky Unie. Dochází k návrhům na zpřísnění již přijatých směrnic Unie a lze tedy argumentovat, že se postoje obou aktérů, jak EU, tak nizozemské vlády, v otázce přístupu k vytvoření společné migrační a azylové politiky, rozcházejí.

⁴² Evropský hospodářský prostor utváří členské státy EU, Norska, Lichtenštejnska a Islandu. (Portál EFTA 2012).

5. Poslední vývoj v agendě společné migrační a azylové politiky EU

Na unijní úrovni prozatím neexistuje jednotný systém azylového řízení, který by využívaly všechny členské státy. Jak předpokládá Stockholmský program, tento systém by měl být přijat do konce letošního roku (Portál EC Europa 2010a). Konečným cílem, jenž je na úrovni EU sledován, je tedy vytvoření rovných podmínek v systému, který zaručuje osobám, jež skutečně potřebují ochranu, přístup k vysoké úrovni této ochrany za stejných podmínek ve všech členských státech. Zároveň také zaručuje spravedlivé zacházení s těmi, u nichž nebyla potřeba ochrany shledána (Portál UNHCR Central Europe 2007a). Největší problém, dle komisařky pro vnitřní věci Cecilie Malmströmové, která má v současnosti agendu migrace a přistěhovalectví na starosti, vězí v tom, že: *„Služby a šance na poskytnutí mezinárodní ochrany se velmi liší v závislosti na tom, který členský stát žádost o azyl posuzuje. To se musí změnit.“* (Portál Europa 2011). Komise proto navrhuje, jak zefektivnit postupy na cestě k vytvoření CEAS:

- Zjednodušit provádění pro členské státy
- Lépe řešit potenciální zneužívání systému
- Zvýšit kvalitu rozhodování na prvním stupni
- Zaručit přístup k ochraně
- Vyřešit opakované žádosti
- Posílit soudržnost s dalšími nástroji *acquis* EU v oblasti azylu (Portál Europa 2011).

Přijetím těchto doporučení, které Komise sestavila, lze předpokládat vytvoření efektivního azylového systému, který bude společný pro všechny členské státy.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce měla za cíl zhodnotit pokroky EU dosažené na poli migrace a azylu. Práce byla specifická svým zaměřením, jelikož se z pozice Nizozemska jedná o velmi citlivou záležitost. Autor si za pomoci výzkumných otázek stanovil hypotézy, které se snažil verifikovat či falzifikovat. Ověřovány byly následující hypotézy:

- 1) Od nástupu strany LPF na politickou scénu utváří migrační a azylová politika novou dimenzi zájmů v nizozemské společnosti. Tato dimenze je silně zvýrazněna současnou unikátní pozicí strany PVV v parlamentu.
- 2) Zlomová fáze budování společného azylového systému EU nastává v období nizozemského předsednictví Radě EU přijetím Haagského programu.

Působení strany LPF a jejího vůdce Pima Fortuyna na nizozemské politické scéně je v několika ohledech přelomové. Do nástupu Pima Fortuyna nebyla problematika migrace a azylu výrazněji interpretována. Do jisté míry by se dalo argumentovat, že byla opomíjena. Bylo by však mylné soudit, že strana Pima Fortuyna byla první stranou, která výrazněji zasáhla do oblasti migrace a azylu, nicméně byla první, která tuto problematiku výrazněji interpretovala. Ochabení přílivu žadatelů o azyl a žádosti přistěhovalců o naturalizaci po roce 2000 však nejsou primárním důsledkem působení strany LPF. Tento pokles má na svědomí především úprava právního rámce, který přijetím Cizineckého zákona a později přijetím Zákona o národnosti velmi postihoval přistěhovalce a žadatele o azyl. Po vraždách Pima Fortuyna a Thea van Gogha docházelo k posílení míry nacionalismu v nizozemské občanské společnosti. Těmto událostem však nelze přičítat primární vliv na oslabení migrace v Nizozemsku. Stejně tak měly na oslabení migrace vliv teroristické útoky 11. září 2001. Přesto na jejich základě nelze tvrdit, že šlo o prvotní důsledek na snížení množství přistěhovalců v Nizozemsku.

V letech 2004-2006 dochází v otázkách migrace a azylu k období klidu. Vlady J. P. Balkenendeho výrazněji migrační a azylovou politiku neinterpretují, a tak k opětovným diskusím na poli migrace a azylu dochází až v roce 2006, kdy se, tehdy ještě neznámá, strana PVV účastní parlamentních voleb. Jako svůj primární cíl si dává snížení počtu přistěhovalců v zemi. Ve volbách nedosáhla výraznějšího

úspěchu, když obsadila 9 ze 150 poslaneckých křesel. Nicméně právě od onoho roku 2006 lze pozorovat nárůst preferencí strany s antimigračním programem. Je sice pravda, že program strany PVV není postaven pouze a jedině na problematice přistěhovalců, ale vize sPVV stojí především na faktu, že všech dílčích cílů se docílí pouze tehdy, když se sníží počet přistěhovalců v zemi. Prozatím nejvyšší popularity dosáhla strana PVV před volbami do EP v červnu 2009, kdy její podpora ve společnosti dosahovala 25 %. Následný úspěch strany v evropských volbách pak nebyl překvapením. Při parlamentních volbách v roce 2010 strana sice již nedosahovala takové podpory, jako v roce 2009, ale i přesto získala ve volbách 15 % hlasů a obsadila 24 mandátů. Jelikož byly výsledky voleb vyrovnané, nešlo zájmy strany, která skončila ve volbách třetí, při sestavování vlády opomenout. Vládní koalice, kterou vytvořili vítězná VVD a druhá CDA, dosahovala přesné poloviny poslaneckých křesel. K zajištění většiny v Tweede Kamer potřebovala podporu třetí strany, tou se stala strana PVV. Strana Geerta Wilderse tak získala unikátní vyjednávací pozici. Pokud by si tedy chtěla vládní koalice zajistit životaschopnost, musela vzít na zřetel požadavky PVV. Díky těmto faktorům se z druhořadé migrační a azylové politiky na přelomu tisíciletí stala politika prvního řádu, která je v přítomnosti agregována stranou PVV. První hypotézu se tak v práci podařilo verifikovat.

U druhé hypotézy vycházel autor z předpokladu, že pokud je přijímání azylové a migrační politiky rozděleno do dvou fází, musí logicky na konci první fáze, resp. na začátku fáze druhé, dojít k výrazné změně, například přijetím restriktivnějších opatření Unie vůči žadatelům o azyl a přistěhovalcům. První zmínky o iniciativách na poli migrace a azylu nalezneme při uzavírání Schengenských dohod. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích, vytvoření SIS, následná diskuse o procesu, jak postupovat při vyhoštění cizinců ze země, to jsou první kroky, které na cestě k jednotné unijní migrační a azylové politice zaznamenáváme. V roce 1990 se představitelé Společenství sešli na summitu v Dublinu, kde se snažili iniciovat posílení společných pravidel a postojů v problematice migrace a azylu. Hlavním výstupem summitu se stala snaha vyplnit pojmové vakuum. Tento záměr byl naplněn pouze z části. Podařila se sice najít shoda na základních postupech při jednání s migranty a žadateli o azyl, ale tyto postupy byly tak vágně definované, že se staly

předmětem dalších diskusí a následných úprav. Události přelomu devadesátých let dali problematice migrace a azylu nový rozměr. Maastrichtská smlouva, jejíž ratifikace se odehrává na začátku „bouřlivých“ devadesátých let, udává pro agendu práva a justice, kam patří i problematika azylu a migrace, mezinárodní rozměr. Na počátku devadesátých let ještě nebyla politická vůle pro to, aby tato otázka získala nadnárodní rozměr. V amsterodamské revizi Maastrichtské smlouvy se podařil najít alespoň částečný konsensus, jelikož se povedlo přesunout část této agendy do prvního pilíře, kde získala nadnárodní charakter. Je sice pravdou, že nedošlo k plné komunitarizaci agendy vízové, migrační a přistěhovalecké politiky, přesto lze hodnotit částečný přesun kompetencí jako výrazný krok vpřed. Další diskuse se odehrály na summitu ve finském Tampere, kde se představitelé Unie a členských států snažili najít společný postoj k prohloubení integrace v otázce migrace a azylu. Za zřejmý přínos Tamperského programu lze sice považovat iniciativu k vytvoření ERF či Eurojustu, ale k výraznějšímu pokroku v problematice migrace a azylu, jež by byl zaznamatelný přijetím striktnějších nařízení Rady, nedochází. O výraznějším posunu lze hovořit až po přijetí Dublinského systému, kdy bylo přijato množství směrnic, jejichž primárním úkolem bylo sjednotit postupy při udělování povolení k pobytu přistěhovalcům a žadatelům o azyl či povolení ke sloučení rodiny. Významným pokrokem bylo rovněž zřízení databáze EURODAC, která výrazně zefektivnila dosavadní postupy. Po uplynutí pětiletého období, na které byl Tamperský program naplánován, přijala Rada na summitu v Haagu nový, tzv. Haagský program. Výstupy programu byly do jisté míry přelomové. Poprvé totiž zazněl konkrétní návrh pro vytvoření a implementaci VIS, rovněž zazněly návrhy, jak bojovat s krizovými situacemi v souvislosti s migračními vlnami. Haagskému programu se podařilo daleko více postihnout oblast migrace a azylu, než jakýmkoli iniciativám dříve. Už samotný název programu, posilování prostoru svobody, bezpečnosti a práva, poukazuje na oblast, kterou se bude program primárně zabývat. Lze tedy hovořit o počátku nové fáze při budování společné politiky v oblasti migrace a azylu. Druhá fáze je dynamičtější než fáze první, neboť v první fázi byla přijímána základní pravidla, která druhá fáze prohlubuje a na jejich základu vytváří praktické výstupy. Prozatím poslední výraznější diskusi zaznamenala agenda migrace a azylu na summitu ve Stockholmu, v rámci které bylo hlavním deklarováním cílem přijetí CEAS do konce roku 2012. Tímto krokem by migrační a azylová politika zaznamenala citelný krok vpřed. Následným začleněním

do primárního *acquis* *by de facto* i *de jure* došlo k vytvoření společné migrační a azylové politiky EU.

Druhá hypotéza je obtížněji verifikovatelná. Přijetím Haagského programu sice došlo k určitému přelomu při vytváření společné migrační a azylové politiky Unie, ale tento zlom nebyl nijak zásadní. Daleko adekvátnější je použít argumentaci, že při utváření společné politiky docházelo k postupnému posilování pravomocí Unie na úkor členských států, čili k integraci postupné, nikoli skokové. Nicméně rozdělení do dvou na sebe navazujících fází, kdy první fáze začíná obdobím, ve kterém je přijat Tamperský program a končí přijetím Haagského programu, a druhá fáze začíná aplikací výstupů Haagského programu a končí přijetím CEAS, je obhajitelné.

Přínosem této práce je její velmi specifické zaměření. Neboť tímto úhlem pohledu nebylo doposud na problematiku utváření společné azylové a migrační politiky nahlíženo, stává se tak studií, na jejímž základě je možné v budoucnu hlouběji analyzovat jednotlivé aspekty, které jsou v ní zmíněny. Zajímavé bude především sledovat, zda se Evropské unii podaří přijmout do konce roku systém CEAS a zda se jí podaří najít mezi členskými státy konsensus k přenesení širších pravomocí na svá bedra za účelem vytvoření společné a kompaktní migrační politiky. Zároveň bude velmi zajímavé sledovat, jaký postoj k této situaci zaujme nizozemská vláda, v současnosti podporovaná stranou PVV Geerta Wilderse.

Seznam použitých zkratk

CDA – Křesťanskodemokratická výzva

CEAS – Společný azylový systém EU

EASO – Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu

GDISC – Konference generálních ředitelů o imigračních službách

LN – Životaschopné Nizozemsko

LPF – Kandidátka Pima Fortuyna

PvdA – Strana práce

PVV – Strana za svobodu

SIS – Schengenský informační systém

ToN – Pyšné Nizozemsko

UNHCR – Vysoký komisař OSN pro uprchlíky a azyl

VIS – Vízový informační systém

VVD – Lidová strana pro svobodu a demokracii

Seznam použitých příloh

Graf č. 1 – Celkový počet žadatelů o azyl, uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v milionech dle údajů UNHCR za období let 2001-2010

Graf č. 2 – Počet žádostí o azyl (v tisících) v celé EU v období let 1998-2011

Graf č. 3 – Počet žádostí o azyl (v tisících) podaných v Nizozemsku v období let 1985-2011

Graf č. 4 – Podíl zemí podávajících žádosti o azyl v celé EU za rok 2011

Graf č. 5 – Podíl podaných žádostí o azyl na jednotlivé členské země EU za rok 2011

Graf č. 6 – Podíl zemí na počtu žádostí podaných v Nizozemsku za rok 2011

Graf č. 7 – Odhady počtu imigrantů (v miliónech) databáze EUROSTAT pro celou EU za období let 2004-2008

Graf č. 8 – Poměr přistěhovalců (alochtonů) v nizozemské společnosti (v tisících)

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Antigone. Doomernik, Jeroen, Penninx, Rinus, Amersfoort, Hans van. 1997. *A Migration Policy for the Future: Possibilities and Limitations*. (http://antigone.gr/en/library/files/selected_publications/eu/mpg_doomernik.pdf).

(Ověřeno 2012-04-20).

Česká televize. 2010. *Nizozemsko má menšinový kabinet, vydělá na tom hlavně Wilders*. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/104319-nizozemsko-ma-mensinovy-kabinet-vydela-na-tom-hlavne-wilders/>). (Ověřeno 2012-04-20).

De Telegraaf. 2010. *Tweede Kamer Verkiezingen 2010*. (<http://www.telegraaf.nl/verkiezingen/tk2010/>). (Ověřeno 2012-04-20).

EC Europa 2002. *Tampere. Kick start to the EU's policy for justice and home affairs*. (http://ec.europa.eu/councils/bx20040617/tampere_09_2002_en.pdf).

(Ověřeno 2012-04-20).

EC Europa. 2004. *Aeneas programme. Programme for financial and technical assistance to third countries in the area of migration and asylum. Overview of projects 2004-2006*.

(http://ec.europa.eu/europeaid/what/migration-asylum/documents/aeneas_2004_2006_overview_en.pdf). (Ověřeno 2012-04-20).

EC Europa. 2010. *Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu uspořádal na Maltě první zasedání své správní rady*.

(http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/10_1610_cs.htm).

(Ověřeno 2012-04-20).

EC Europa. 2011.

- a) *Asylum – Building a common area of protection and solidarity*. (http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/asylum/asylum_intro_en.htm).

(Ověřeno 2012-04-20).

- b) *EU support for cooperation on migration, asylum and borders.*
(http://ec.europa.eu/home-affairs/funding/solid/funding_intro_en.htm).
(Ověřeno 2012-04-20).

EUDO Citizenship. 2010. *Netherlands Nationality Act (as in force on 13 April 2010).*
([http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20\(consolidated%202010,%20English\)](http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20(consolidated%202010,%20English))). (Ověřeno 2012-04-20).

EFTA. 2012. *European Economic Area.* (<http://www.efta.int/eea.aspx>).
(Ověřeno 2012-04-20).

Eur-lex Europa. 2000. 32000D0596. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000D0596:CS:HTML>).
(Ověřeno 2012-04-20).

Eur-lex Europa. 2001. 32001L0055. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0055:CS:HTML>).
(Ověřeno 2012-04-20).

Eur-lex Europa. 2003. *Nariadení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. Února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států.*
(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32003R0343:CS:PDF>).
(Ověřeno 2012-04-20).

Eur-lex Europa. 2004. 32003L0109. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0109:CS:HTML>).
(Ověřeno 2012-04-20).

Eur-lex Europa. 2007. 52007DC0299. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0299:CS:HTML>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Euractiv. 2006. *Azylová a imigrační politika*. (<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/azylov-a-imigran-politika>). (Ověřeno 2012-04-20).

Eurojust Europa. 2011. *History of Eurojust*.

(<http://eurojust.europa.eu/about/background/Pages/History.aspx>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Europa. 2009.

a) *Dublin II Regulation*.

(http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133153_en.htm).

(Ověřeno 2012-04-20).

b) *Schengenský prostor a spolupráce*

(http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133020_cs.htm).

(Ověřeno 2012-04-20).

Europa. 2010.

a) *Stockholmský program*

(http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_cs.htm). (Ověřeno 2012-04-20).

b) *Systém Eurodac*

(http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133081_cs.htm).

(Ověřeno 2012-04-20).

Europa. 2011. *Společný evropský azylový systém: lepší ochrana a větší solidarita pro osoby hledající mezinárodní ochranu.*

(<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/665&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>). (Ověřeno 2012-04-20).

Evropský parlament. 2009. *Výsledky podle státu (2009). Nizozemsko.*

(http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/00082fcd21/V%C3%BDsledky-podle-st%C3%A1tu-%282009%29.html?tab=18#result_group).

(Ověřeno 2012-04-20).

European Migration Network. 2012. *Eurasil.* (<http://emn.intrasoft-intl.com/Glossary/viewTerm.do?startingWith=E&id=106>).

(Ověřeno 2012-04-20).

European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. 2006. *Muslims in the European Union. Discrimination and Islamophobia.*

(http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Manifestations_EN.pdf).

(Ověřeno 2012-04-20).

Eurostat. 2012. *Immigration.*

(<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00176&plugin=1>). (Ověřeno 2012-04-20).

Focus Migration. 2012. *Netherlands.* (<http://focus-migration.hwwi.de/The-Netherlands.2644.0.html?&L=1>).

(Ověřeno 2012-04-20).

GDISC. 2012.

a) *About GDISC.* (<http://www.gdisc.org/index.php?id=134>).

(Ověřeno 2012-04-20).

b) *International Projects.* (<http://www.gdisc.org/index.php?id=548>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Government of the Netherlands. 2010. *Parliamentary support agreement*. (<http://www.government.nl/government/cabinet/parliamentary-support-agreement>) (Ověřeno 2012-04-20).

Government of the Netherlands. 2011.

a) *Letter to the House of Representative concerning camera support for mobile supervisory operations*. (<http://www.government.nl/documents-and-publications/parliamentary-documents/2012/01/24/letter-to-the-lower-house-concerning-camera-support-for-mobile-supervision-operations.html>).

(Ověřeno 2012-04-20).

b) *Parliamentary Letter of 10 June 2011 presenting the new emphasis of migration and development policy*. (<http://www.government.nl/documents-and-publications/parliamentary-documents/2011/06/10/parliamentary-letter-of-10-june-2011-presenting-the-new-emphasis-of-migration-and-development-policy.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

IND. 2011. *A focus on the IND“ Annual Results 2010*. (<http://english.ind.nl/search.aspx?type=advancedSearch>). (Ověřeno 2012-04-20).

Migrace online. Čížinský, Pavel. 2005. *Větší důraz na bezpečnostní aspekty v Evropské Unii. Haagský program vytyčuje další cíle EU v budování ‚prostoru svobody, bezpečnosti a práva‘*.

(http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PCizinsky_Haagsky_program_1.pdf). (Ověřeno 2012-04-20).

Migrace online. Holá, Eva. 2010. *Readmisní smlouvy a jejich použití v České republice*. (<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2239961>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Migration information. Selm, Joanne van. 2005. *The Hague Program Reflects New European Realities*.

(<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?id=276>).

(Ověřeno 2012-04-20).

NOS. 2010. *Tweede Kamerverkiezingen 2010*. (<http://nos.nl/dossier/141463-nederland-kiest/tab/46/live/>). (Ověřeno 2012-04-20).

Open democracy. Mudde, Cas. 2010. *The Geert Wilders enigma*.

(http://www.opendemocracy.net/cas-mudde/geert-wilders-enigma?referer=http%3A%2F%2Fscholar.google.cz%2Fscholar%3Fq%3Dimmigration%2Bnetherlands%2Bwilders%26hl%3Dcs%26as_sdt%3D0%26as_vis%3D1%26oi%3Dscholar%26sa%3DX%26ei%3DOFJjT8bnFs_rOaq2wJ8I%26ved%3D0CBkQgQMwAA#search=%22immigration%20netherlands%20wilders%22).

(Ověřeno 2012-04-20).

OSN. 2005. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. (<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>). (Ověřeno 2012-04-20).

Passagen project. 2009. *Bespreking van: Anton Zijderveld; Populisme als politiek drijfzand, Cossee, 2009*.

(http://www.passagenproject.com/citaten_uit_anton_zijderveld_populisme_als_politiek_drijfzand). (Ověřeno 2012-04-20).

Programas UE. 2004. *AENEAS Programme. Financial and technical assistance to third countries in the field of migration and asylum*.

(<http://www.programasue.info/documentos/2005-AENEAS-01.pdf>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Reuters. Stevenson, Reed, Block, Aaron Gray. 2010. *Dutch anti-Islamist leader Geert Wilders scored major gains in local authority polls Thursday, making him a serious challenger for power in a June national election, preliminary results showed.* (<http://www.reuters.com/article/2010/03/04/us-dutch-election-idUSTRE6230AN20100304>). (Ověřeno 2012-04-20).

Revue politika. Břicháček, Tomáš. 2009. *Nová pětiletka EU pro oblast vnitra a justice.* (<http://www.revuepolitika.cz/clanky/1226/nova-petiletka-eu-pro-oblast-vnitra-a-justice>). (Ověřeno 2012-04-20).

Rijksoverheid. 2004. *The Aliens Act 2000.* (<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2005/01/01/the-aliens-act-2000.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

Rijksuniversiteit Groningen. 2009. *Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009. Standpunten.* (<http://dnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/EurVerk/PVVVerkProgrEurParl2009.pdf>). (Ověřeno 2012-04-20).

RNW. 2012.

- a) *Dutch burqa ban – maximum fine to be 380 euros.* (<http://www.rnw.nl/english/bulletin/dutch-burqa-ban-%E2%80%93-maximum-fine-be-380-euros>). (Ověřeno 2012-04-20).
- b) *Wilders wants return to the guilder.* (<http://www.rnw.nl/english/bulletin/wilders-wants-return-guilder>). (Ověřeno 2012-04-20).

Social Science Research Network. Besselink, Leonard F. M. 2008. *Immigration and Integration: The Vicissitudes of Dutch 'Inburgering'.* (http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1147007). (Ověřeno 2012-04-20).

Statline CBS. 2007. *Election results Dutch Lower House*. (<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLEN&PA=37278ENG&D1=0-67&D2=a&LA=EN&VW=T>). (Ověřeno 2012-04-20).

Statline CBS. 2011. *Asylum requests; from 1980 by citizenship*. (<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLEN&PA=80059eng&D1=0-2&D2=0-3,5-8,12,18,21,26,29-30,33-34,39-40,49,52-54,56-57,59,61-62,64,67&D3=a&LA=EN&VW=T>). (Ověřeno 2012-04-20).

Telegraph. Pritchard, Ambrose-Evans, Clements, Joan. 2003. *Fortuyn killed ,to protect Muslims‘*. (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/netherlands/1425944/Fortuyn-killed-to-protect-Muslims.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR. 2012. *On the Run in Their Own Land*. (<http://www.unhcr.org/pages/49c3646c146.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe. 2003.

a) *Směrnice Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl*. (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/smernice-rady-20039es-ze-dne-27-ledna-2003-kterou-se-stanovi-minimalni-normy-pro-prijimani-zadat.html>).

(Ověřeno 2012-04-20).

b) *Směrnice rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny*. (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/smernice-rady-200386es-ze-dne-22-zari-2003-o-pravu-na-sloucení-rodiny.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe. 2004. *Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/smernice-rady-c-200483es-o-minimalnich-standardech-pro-kvalifikaci-a-status-obcanu-tretich-statu.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe 2005. *Směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/smernice-rady-c-200585es-ze-dne-1-12-2005-o-minimalnich-normach-pro-rizeni-v-clenskych-statech.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe. 2007.

- a) *Zelená kniha o budoucím společném evropském azylovém systému.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/zelena-kniha-ek-o-budoucim-spolecnem-evropskem-azylovem-systemu-cerven-2007.html>). (Ověřeno 2012-04-20).
- b) *Návrh Směrnice Rady, kterým se rozšiřuje oblast působnosti směrnice 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/navrh-smernice-rady-kterym-se-rozsiruje-oblast-pusobnosti-smernice-2003109es-na-osoby-pozivajici-m.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe. 2008. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/pravni-dokumenty/evropska-unie-a-azylove-acquis/smernice-evropskeho-parlamentu-a-rady-2008115es-ze-dne-16-prosince-2008-o-spolecnych-normach-a-po.html>).

(Ověřeno 2012-04-20).

UNHCR Central Europe. 2011. *UNHCR si připomíná 60. Výročí Úmluvy o uprchlících.* (<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/news/2011/unhcr-si-pripomina-60-vyroci-umluvy-o-uprchlicich.html>). (Ověřeno 2012-04-20).

Universiteit Leiden. Koole, R.A. 2006. *Politiek en tegepolitiek in de Nederlandse democratie. Politici, journalisten en wetenschappers in de ban van het populisme.* (<http://media.leidenuniv.nl/legacy/Oratie%20Prof.%20Dr.%20R.%20Koole.pdf>).

(Ověřeno 2012-04-20).

Van Gogh, Theo: *Submission* (film). 2004.

Wilders, Geert: *Fitna* (film), 2008.

Literatura

Andeweg, Rudy B., Irwin, Galen A. 2005. *Governance and Politics of the Netherlands.* New York: Palgrave Macmillan.

Bache, Ian, George, Stephen. 2006. *Politics in the European Union.* New York: Oxford University Press.

Brettel, Caroline, Hollifield, James, Frank. 2000. *Migration Theory. Talking Across Disciplines.* New York: Routledge.

Bulmer, Simon, Lequesne, Christian. 2005. *The Member States of the European Union.* New York: Oxford University Press.

Crul, Maurice, Heering, Liesbeth. 2008. *The Position of the Turkish and Moroccan Second Generation in Amsterdam and Rotterdam*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Drulák, Petr. 2008. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.

Dvořáková Vladimíra, Kunc Jiří, Němec, Jan, Říchová, Blanka, Strahalová, Šárka. 2009. *Komparace politických systémů. Západoevropské politické systémy*. Praha: Oeconomica.

Fiala, Petr, Markéta, Pitrová. 2009. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).

Graham, David, T., Poku, Nana, K. 2000. *Migration, Globalisation and Human Security*. New York: Routledge.

Hill, Christopher, Smith, Michael. 2005. *International Relations and the European Union*. New York: Oxford University Press.

Peterson, John, Shackleton, Michael. 2006. *The Institutions of the European Union*. New York: Oxford University Press.

Skeldon, Ronald. 1997. *Migration and Development: A Global Perspective*. Longman.

Sklenářová, Sylva. 2006. *Stručná historie států: Nizozemsko*. Praha: Libri.

Strmiska, Maxmilián, Hloušek, Vít, Kopeček, Lubomír, Chytílek, Roman. 2005. *Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál.

Vester, Leo. 2009. „The Netherlands: Legal and organizational structures for the implementation of EU law“ Příspěvek přednesený na konferenci *Implementation of EU law in the member states*. Praha, 11.-13. března 2009.

Vossen, Koen. 2010. „Populism in the netherlands after Fortuyn: Rita Verdonk and Geert Wilders compared.“ *Perspectives on European Politics and Society* 11 (1), 22-38. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15705850903553521> (20. 4. 2012).

Wallace, Helen, Wallace, William, Pollack, Mark A. 2005. *Policy-Making in the European Union*. New York: Oxford University Press.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá migrační a azylovou politikou EU z hlediska jednoho členského státu, a tím je Nizozemsko. Cílem práce je zjistit, kdy lze v Nizozemsku pozorovat prosazování striktnější migrační a azylové politiky, zda je tato politika umocněna současným postavením Strany pro Svobodu Geerta Wilderse a jak se utváří migrační a azylová politika na úrovni EU. Za účelem dosažení odpovědí na výzkumné otázky autor analyzuje jednotlivé právní úpravy (zákony, směrnice apod.), množství migrantů a žadatelů o azyl, a to jak na úrovni Nizozemska, tak na úrovni EU.

Klíčová slova: migrační a azylová politika EU, nizozemská politická scéna, imigrace, azyl, Geert Wilders

Abstract

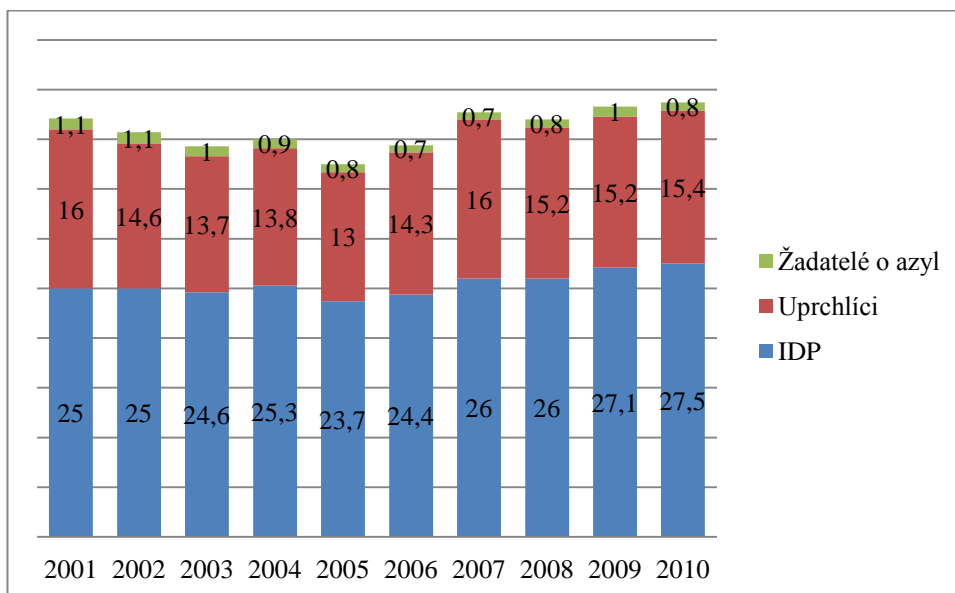
This thesis is concerned with migration and asylum policy in terms of one Member State namely the Netherlands. The aim of the thesis is to find out where the stricter enforcement of immigration and asylum policy can be seen in the Netherlands, if such policy is amplified by the current position of the Geert Wilders Party for Freedom and how it shapes the migration and asylum policy at the EU level. In order to find answers to the questions of the research the author analyzes the different legal framework (laws, directives, etc.), the quantity of migrants and asylum seekers, both at the Netherlands and the EU level.

Key words: migration and asylum policy of the EU, politics of Netherlands, immigration, asylum, Geert Wilders

Přílohy

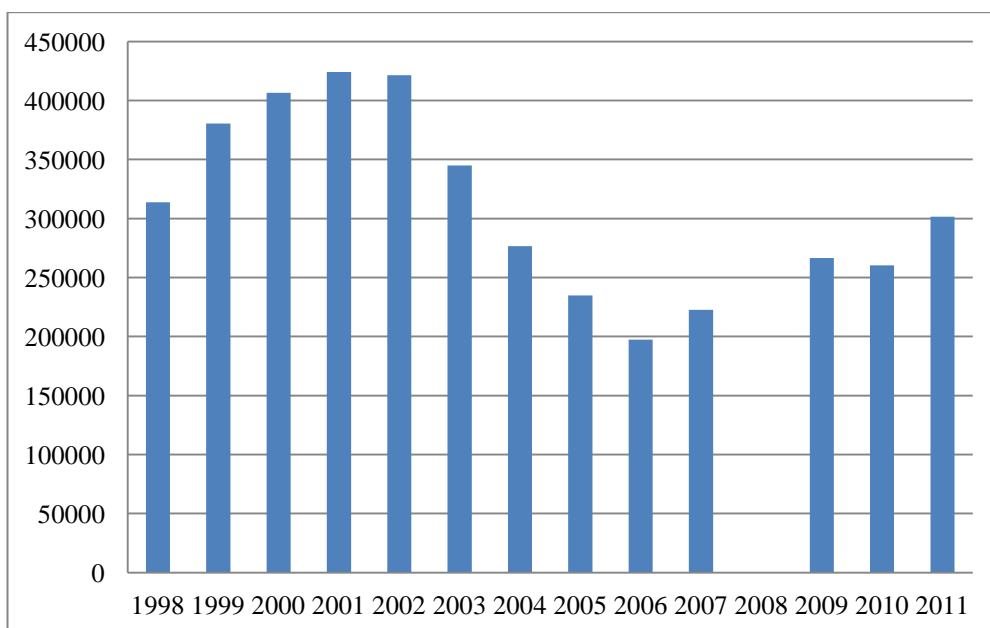
Počet žádostí o azyl a podíl z jednotlivých zemí

Graf č. 1 – Celkový počet žadatelů o azyl, uprchlíků a vnitřně vysídlených osob v milionech dle údajů UNHCR za období let 2001-2010

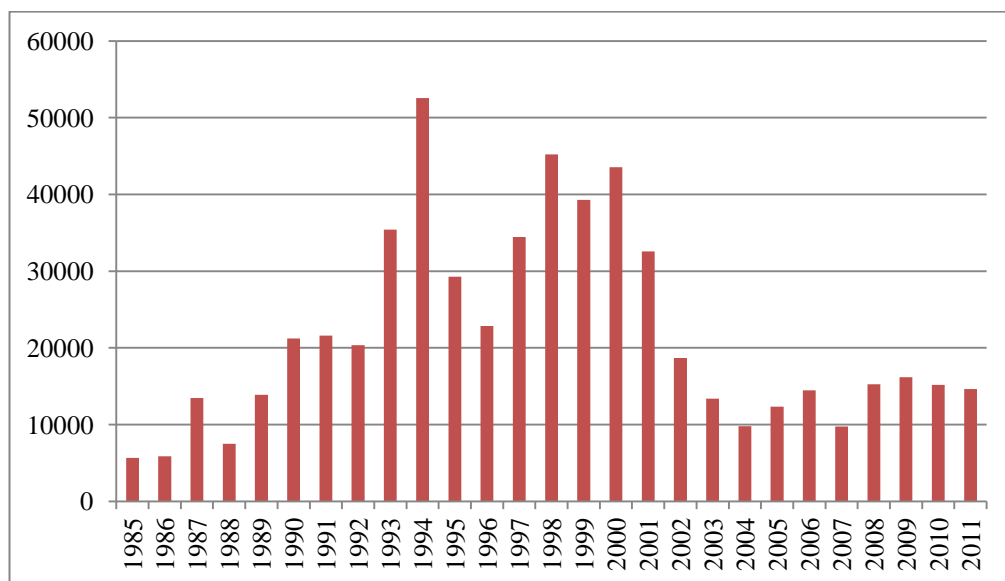
Zdroj: Archiv autora (na základě dat z UNHCR www.unhcr.org/)

Graf č. 2 - Počet žádostí o azyl (v tisících) v celé EU v období let 1998-2011

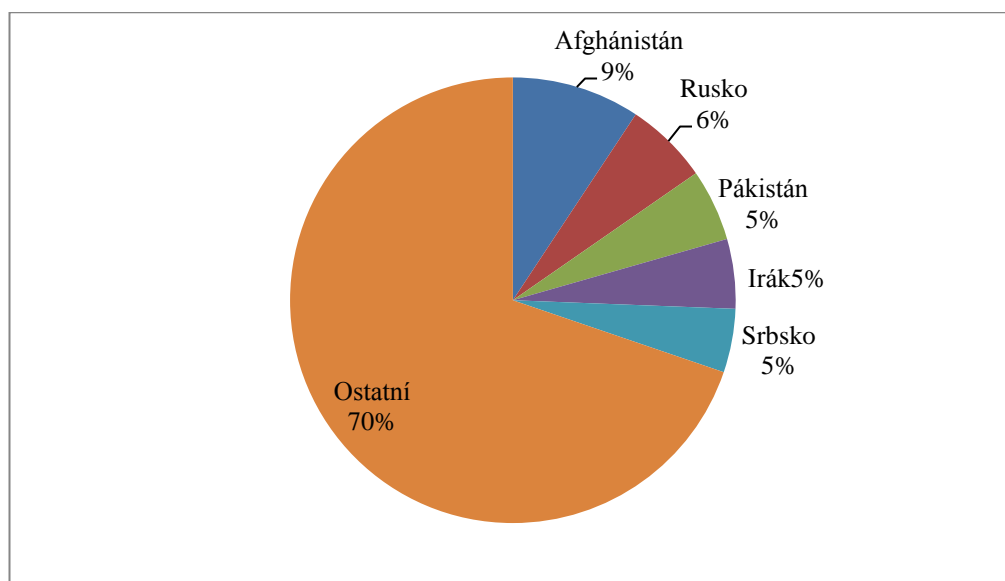
Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Eurostat <http://epp.eurostat.europa.eu>)
Pozn.: Údaje z roku 2008 nejsou dostupné

Graf č. 3 - Počet žádostí o azyl (v tisících) podaných v Nizozemsku v období let 1985-2011

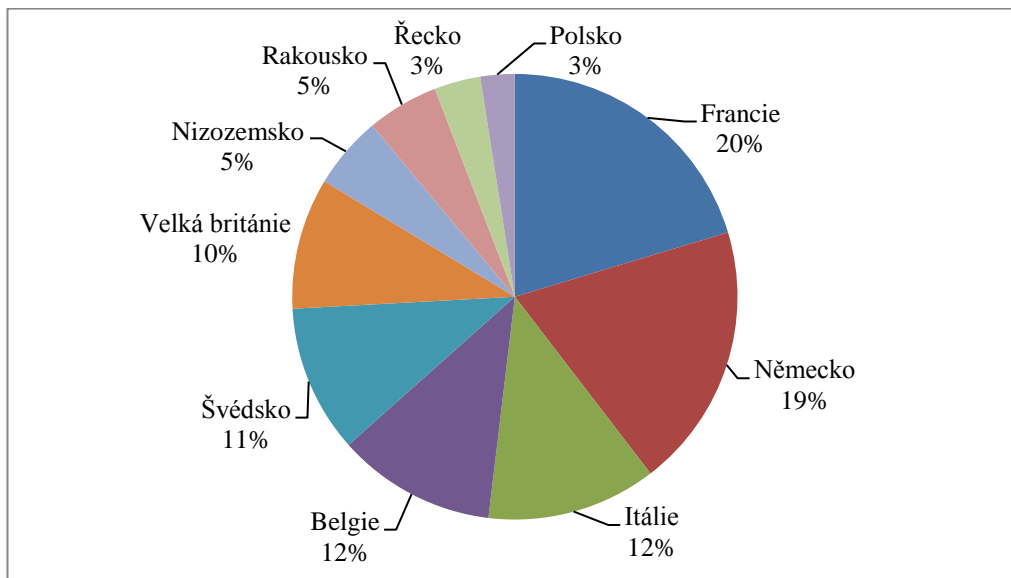
Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Statline CBS <http://statline.cbs.nl>)

Graf č. 4 – Podíl zemí podávajících žádosti o azyl v celé EU za rok 2011

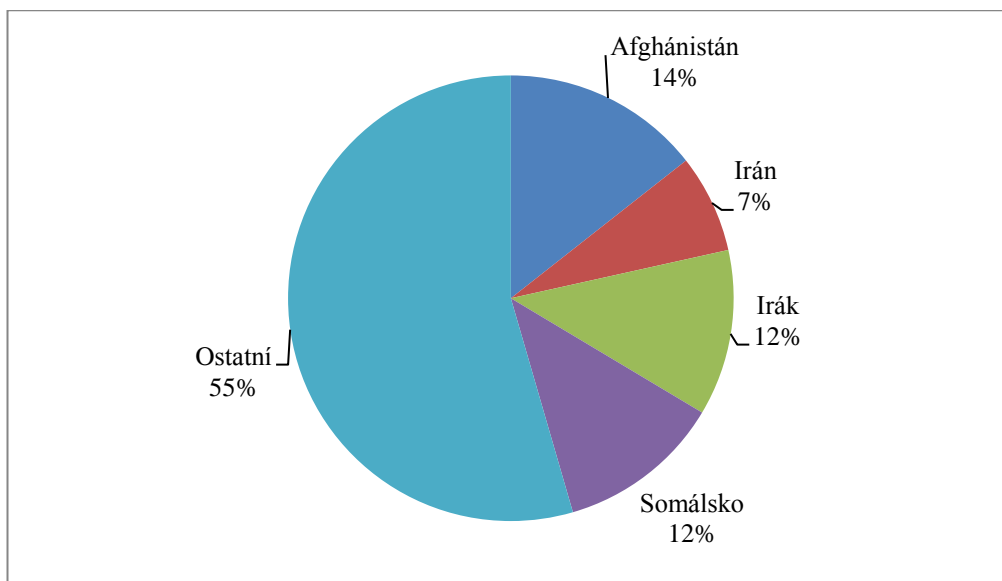
Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Eurostat <http://epp.eurostat.europa.eu>)

Graf č. 5 – Podíl podaných žádostí o azyl na jednotlivé členské země EU za rok 2011

Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Eurostat <http://epp.eurostat.europa.eu>)

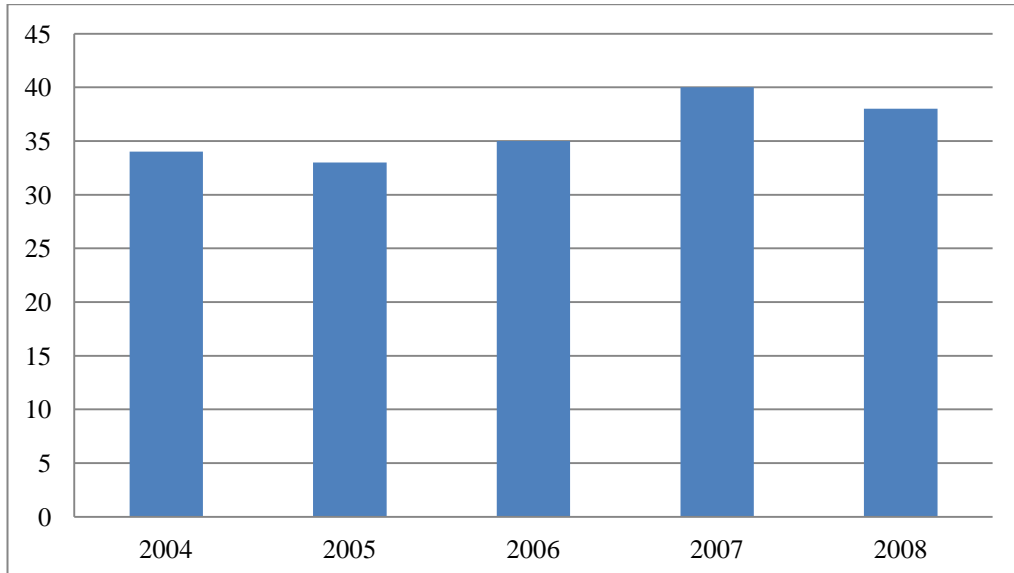
Graf č. 6 – Podíl zemí na počtu žádostí podaných v Nizozemsku za rok 2011

Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Statline CBS <http://statline.cbs.nl>)

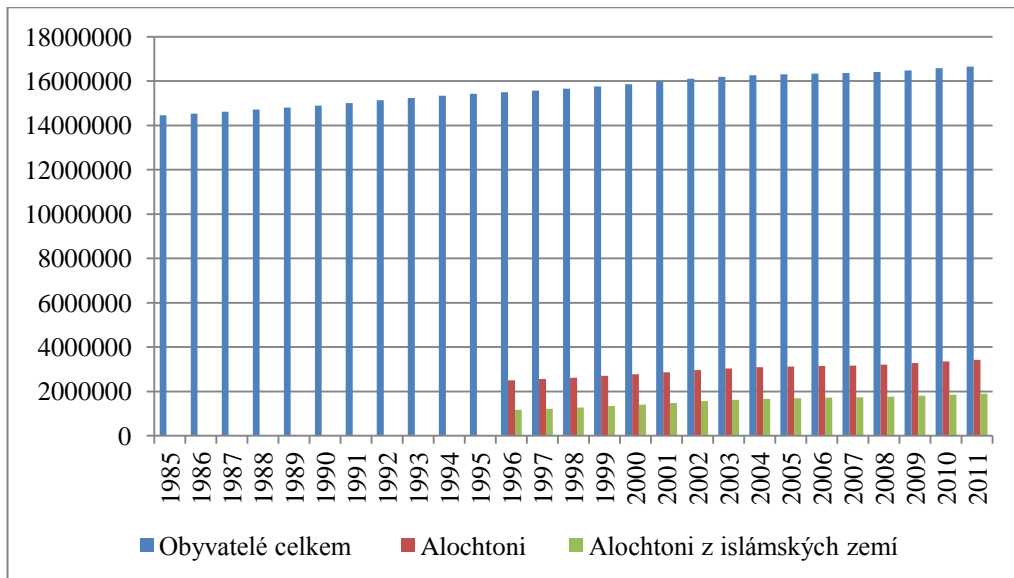
Imigrace v EU a Nizozemsku

Graf č. 7 – Odhady počtu imigrantů (v miliónech) databáze EUROSTAT pro celou EU za období let 2004-2008

Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Eurostat <http://epp.eurostat.europa.eu>)

Graf č. 8 – Poměr přistěhovalců (alochtonů) v nizozemské společnosti (v tisících)

Zdroj: Archiv autora (na základě dat z databáze Statline CBS <http://statline.cbs.nl>).

Pozn.: Údaje o počtu alochtonů v období 1985-1995 nejsou k dispozici